

เนื้อหาของการอบรม

หากดูตามจุดมุ่งหมายของการอบรมซึ่งเป็นไปเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ที่จะสามารถแยกแยะถูก-ผิด บาป-บุญ คุณ-โทษ ประโยชน์และมิใช่ประโยชน์ได้ด้วยตนเองแล้ว เนื้อหาโดยส่วนรวมก็ไม่น่าจะแตกต่างจากอบรมทางพุทธศาสนาของท้องถิ่น ๆ คือ การมุ่งที่จะละบาป เจริญบุญ และทำใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา แต่ในความเป็นจริงจากการสอบถามผู้เข้าอบรมทั้งหมด ทุกคนตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า เนื้อหาที่หลวงพ่อบุญธรรมแสดงแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงจากเนื้อหาที่เคยนำมาจากที่อื่น ๆ แม้ว่าจะใช้ชื่อว่า สอนให้ละบาป เจริญบุญ ทำใจให้บริสุทธิ์เหมือนกันก็ตาม เนื้อหาที่หลวงพ่อบแสดงฟังดูเหมือนจะเข้าใจได้ง่าย ๆ แต่จริง ๆ แล้วมีความลุ่มลึกมาก ยิ่งฟังก็ยิ่งเข้าใจลึกซึ้ง ๆ ดังนั้นแม้ว่าจะฟังซ้ำ ๆ เรื่องเดียวกันเป็นปี ๆ ก็มักรู้สึกว่าได้ฟังของใหม่เสมอ ๆ

แรกที่เดียวเนื้อหาของการแสดงธรรมมักเป็นเรื่องที่ผู้ฟังส่วนมากเข้าใจแล้ว เช่น พระพุทธเจ้าสอนเรื่องอะไร บาป-บุญคืออะไร หรือตนเป็นที่พึ่งแห่งตนหมายความว่าอย่างไร หรือไมเช่นนั้นก็เป็นเรื่องที่ผู้ฟังมักสงสัย เช่น บุญ-กุศล อุทิศให้กัน ได้หรือไม่ คนเราตายแล้วไปอยู่ที่ไหน เรื่องเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ฟังมีความกระจ่างในจุดมุ่งหมายของตนที่ว่า ต้องการศึกษาศาสนาพุทธศาสนานั้น ศึกษาไปเพื่อประโยชน์อะไร และเรื่องที่ต้องการศึกษานั้นคืออะไร และอาจช่วยในการตัดสินใจว่า การอบรมนี้จะสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้หรือไม่ ต่อจากนั้นจะเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งขึ้น เช่น เรื่องคุณและการตอบสนองคุณ เรื่องทำเอาเอง เป็นต้น เนื้อหาทั้งหมดนั้นแม้มากทั้งยังมีความละเอียดอ่อนและลึกซึ้งมากจนผู้วิจัยเกรงว่าจะนำเสนอคลาดเคลื่อนเนื่องจากไม่เข้าใจถ่องแท้เพียงพอ ดังนั้นเนื้อหาที่นำเสนอในที่นี้จึงเป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาพอเป็นสังเขปเท่านั้น ดังนั้นคือ พระพุทธเจ้าสอนเรื่องอะไร การศึกษารวมจะช่วยสังคมได้อย่างไร ธรรมะอยู่ที่ไหน ทุกข์อยู่ที่ไหน บุญคืออะไร บุญการี-กัตถุญญกตเวทีบุคคลเป็นอย่างไร คุณของกาม-การตอบสนองคุณกาม คุณพระธรรม-การตอบสนองคุณพระธรรม พุทธานุสติกกรรมฐาน บุญกุศลอุทิศให้กันได้

หรือไม่ว่า การเคารพความดีไม่รักคนทำความดี-เกลียดความชั่วไม่เกลียดคนทำความชั่วเป็นอย่างไร การแผ่เมตตาตามมีแต่มีเทียมอย่างไร จนกระทั่งถึงเรื่องทำเอาเองตามลำดับ

‘พระพุทธเจ้าสอนเรื่องอะไร’

‘พระพุทธเจ้าสอนเรื่องอะไร’ เป็นคำถามที่หลวงพ่อกัมภักดีผู้มาใหม่ บางคนก็ตอบว่า สอนให้ละบาป เจริญบุญ ทำใจให้บริสุทธิ์ บางคนก็ตอบว่าสอนเรื่องอริยะสัจจะ 4 ฯลฯ สรุปแล้ว ท่านก็จะถามว่า ‘นั่นละ สิ่งเหล่านั้น ๆ อยู่ที่ไหน’ ไม่มีใครตอบได้ถูกต้องสมบูรณ์เพราะ ต่างคนต่างไม่ทราบว่าจะหลวงพ่อกำลังชี้แนะไปทางใด ในที่สุดท่านจึงตอบว่า “พระพุทธเจ้าสอนเรื่องของเรา ละบาปก็บาปของเรา เจริญบุญก็บุญของเรา ทำใจให้บริสุทธิ์ก็ใจเรา อริยะสัจจะ 4 ก็อยู่ในเรา เรื่องของเราทั้งนั้น ไม่ใช่ให้เราไปเรียนรู้เรื่องของคนอื่นหรือเรื่องสร้างจรวด สร้างพลโลไปดวงจันทร์ พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ท่านก็ไปเรียนรู้ในใจของท่านเอง ให้รู้อะไรเป็นอะไรในตัวท่านเองจนตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนหน้านั้น ท่านเรียนผิดไป ไปเรียนกับอาจารย์ตามสกับอุกกาบาตสอนอาจารย์หมอมันก็จะสอนแล้วก็ได้มันจากทุกซอกอะไร ท่านก็ทิ้งไป กลับมาหาภายในใจของท่านจึงสำเร็จเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสอนเรา ให้เราหา ก็หาภายในใจของเราเอง หาที่ตา หู จมูก ลิ้น กายของเราเอง

คำสอนของพระพุทธเจ้า ท่านสอนให้เราแก้ปัญหาของเราในชีวิตประจำวันของเรา ท่านไม่สอนไปอย่างอื่นแต่ให้แก้ปัญหามาในจิตใจเราปัจจุบัน ถ้าไม่มีปัจจุบันก็ไม่มีอนาคต ถ้าเช่นนั้นเราก็คงปัจจุบัน ธรรมะไม่ใช่ไปเรียนเหมือนเขาไปสวดไปว่า ไม่รู้จะแก้ปัญหาอะไร บุญอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ อย่างนั้นไม่ถูก ศาสนาพุทธต้องแก้ปัญหาปัจจุบัน ปัญหานั้นคืออะไร คือความยึดมั่นถือมั่นด้วยความไม่รู้ ตัวเองไม่รู้ดีกว่าตัวเองรู้ดี ถ้าหากไม่แก้จะเป็นเหตุให้เกิดทุกข์อย่างใหญ่หลวง พวกเราที่มีความทุกข์ร้อนทั้งหมดกันเพราะอะไร เพราะความยึดมั่นถือมั่นในความผิดแต่คิดว่าตัวเองถูกรู้ว่าตัวเองทำแต่ไม่รู้ว่าเป็นผิด ยกตัวอย่างเช่นโกรธ รู้ที่จะไม่คิดโกรธกับเขา เอาโทษเขา แต่ไม่รู้ที่จะแก้โกรธ ไม่รู้ว่าตัวเองไม่โกรธ ไม่รู้อย่างไรเราไปโกรธกับเขา คิดว่าตัวเองรู้ แต่ความจริงไม่รู้ ไม่รู้ว่าตัวเองไม่โกรธนี่ผิด ผิดตรงโกรธ อุปมาว่าเรื่องนั้นเราถูก เขามาว่าเราผิด เช่นเราไม่ได้โกรธเขา เขาว่าเราโกรธ หรือเราไม่ได้ยืมเงินเขา เขาว่าเรายืม เขากล่าวหาเรา เราถูก แต่เขาหาว่าเราผิด ถ้าเราไปโกรธเขา เราผิด ผิดอย่างไร ผิดตรงเราโกรธเขา เราไม่โกรธไม่ได้หรือ เราถูกอยู่แล้ว เราไปโกรธ เราก็ผิดในขณะนั้น ถ้าเราตีจริง

เราไม่ต้องโกรธ เราพูดตามเหตุผลได้ อย่างนี้ส่วนมากเราไม่โกรธตัวเองผิด เรามักนึกว่าตัวเองถูก "

หลวงพ่อกำหนดพยายามอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจว่า สิ่งที่พระพุทธเจ้าต้องการสอนทั้งหมดก็คือ สอนให้ผู้เรียนเกิดปัญญาฉลาดในการแก้ปัญหาจิตใจของตนๆ และการเรียนให้เกิดปัญญาก็ต้องเรียนรู้เรื่องใจของตัวเองแต่ละคน ๆ เท่านั้น

การศึกษาธรรมะ จะช่วยสังคมได้อย่างไร

คนจำนวนมากมีความเห็นว่า ผู้ที่ปฏิบัติธรรมเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่คิดถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม หากคนพากันไปปฏิบัติธรรมหมด สังคมจะล้มล้างเพราะมีแต่สมาชิกที่เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นที่จะพัฒนาสังคมร่วมกัน ต่างคนต่างต้องการเรียนรู้และคิดเกี่ยวกับตนเองเท่านั้น

หลวงพ่อบอกว่า หากคนเราศึกษาธรรมะที่ถูกต้องแท้จริงแล้ว ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งตนเอง สังคมและประเทศชาติแน่นอน การที่คนส่วนมากเข้าใจข้างต้นเป็นเพราะว่ายังไม่เคยพบธรรมะที่ถูกต้องมาก่อน ไม่เคยปฏิบัติได้ประจักษ์ผลดีด้วยใจตนเองมาก่อนจึงไม่สามารถรู้จักประโยชน์ที่สมบูรณ์ได้ ประโยชน์ที่สมบูรณ์ในตัวของมันเป็นอย่างไ ประโยชน์ที่สมบูรณ์แท้จริงแล้ว ย่อมเป็นประโยชน์ต่อทุก ๆ ฝ่าย ไม่ใช่เป็นประโยชน์สำหรับฝ่ายตัวเองหรือผู้อื่นฝ่ายใดเพียงฝ่ายเดียว เช่นประโยชน์ของเมตตาคือ ทำให้ใจตัวเองพ้นจากทุกข์ร้อนจากโทษ และยังพลอยให้ผู้ที่ใกล้ชิดพลอยสงบสุขร่วมเย็นจากการไม่เกรี้ยวกราดโกรธเคืองของตนได้อีกด้วย

ธรรมะที่ถูกต้องแท้จริงนั้นเป็นอย่างไ คนทั่วไปมักเข้าใจว่ามากขึ้นชื่อว่าธรรมะแล้วจะมีแต่ถูกเสมอไป หลวงพ่อกล่าวว่า ไม่ใช่อย่างที่คนทั่วไปคิด ความจริงแล้วคำสอนของพระพุทธองค์มีแต่ถูกก็จริง แต่ผู้ที่ตีความต่างหากที่ตีความตามใจ ตามความเห็นของตนเอง แล้วเอาข้อธรรมะมาอ้างอิงทำให้ธรรมะเนิ่นไป ท่านให้ตัดสินว่าธรรมะใดถูกธรรมะใดผิดโดยมีเกณฑ์ว่า ธรรมะที่ถูกต้อง คือ ธรรมะที่สามารถทำลายกิเลสในใจคนได้ในปัจจุบัน ธรรมะมีไว้สำหรับขจัดกิเลสอย่างเดียว ไม่มีอย่างอื่น ต้องขจัดในปัจจุบันด้วย เพราะกิเลส ขจัดก่อน ขจัดหลังไม่ได้ หากขจัดกิเลสในปัจจุบัน ไม่ได้ก็ไม่ใช้ธรรมะของพระพุทธเจ้า การขจัดกิเลสในปัจจุบันก็เช่น เมื่อมีคนมากล่าวโทษเราต่อหน้าต่อตาแล้ว เราสามารถละ ไม่โกรธตอบเขาได้ โดยที่ไม่ได้หลบ คือโดยที่ได้ยินคำว่าของเขาคำว่า รู้อะไรถูกผิดในขณะนั้นได้ ซึ่งต่างจากการละโกรธตามความเข้าใจของคนทั่วไปที่ว่า ถ้าเขาว่ามา เราก็อย่าฟัง หรือหากเขาว่ามา เราก็เก็บไว้ในใจ ไม่ต้องแสดงออกมา เช่น

นี้ไม่เรียกว่าละ เพราะใจยังอาจขุ่นเคืองได้ หรือไม่ก็เป็นเพียงการหลบอารมณ์เท่านั้น

กิเลสหรือบาปคืออะไร ทั้ง 2 คำนี้ล้วนแต่เป็นคำที่คุ้นหูเราทั่วไปแต่เมื่อถูกถามตรงๆ ว่าคืออะไร กลับไม่มีใครตอบได้กระชั้น รัตภูมิและถูกต้องที่สุดได้ หลวงพ่อท่านชี้แนะว่า บาปคือความชั่วร้ายของใจ ให้โทษทั้งต่อตัวเองและผู้อื่นเช่นผู้ร้ายไปปล้นจี๊เขา ถูกตำรวจจับเพราะอะไร เพราะโทษของความชั่วร้าย ความบาปของใจตัวเอง ทำให้ใจตัวเองต้องรับทุกข์ โทษ แล้วยังทำให้รัฐบาลต้องสิ้นเปลืองงบประมาณจ้างตำรวจมาคอยปราบปรามผู้ร้าย สร้างสถานกักกัน ค่าอาหาร และอื่น ๆ อีกมาก

หากทุกคนปฏิบัติละความชั่วร้ายของใจตนเองได้ นอกจากแต่ละคนจะมีความสุข ความเจริญแล้ว สังคมและประเทศชาติก็พลอยสงบสุข ร่วมเย็น มีเสถียรภาพไปด้วย ใจผู้ร้ายไม่มี บ้านเรือนไม่ต้องปิดประตู หน้าต่างเลย เพราะไม่มีใครคิดจะทำชั่ว ทหารตำรวจก็ไม่ต้องมี รัฐบาลก็ไม่มีทหารทะเลาะเบาะแว้งกัน มีแต่ด้อยที่ถ้อยอาศัยกัน เพราะทุกคนต่างมีหน้าที่รักษาความดีของตนๆ ประรองตอง สามีศึกัน ธรรมช่วยสังคมได้ดีมาก เพียงแต่ทุกคนที่จะสอนธรรมะที่ถูกต้องนั้นหาได้ยาก ผู้ปฏิบัติตามที่หาได้ยาก เพราะคนเราทุกวันนี้ให้ความสำคัญกับวัตถุและความสะดวกสบายทางร่างกายมาก มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาจิตใจ และถึงเห็นความสำคัญแล้ว ก็ยังไม่สามารถหาวิธีและผู้ชี้แนะที่ถูกต้องได้ สังคมทุกวันนี้จึงมีสภาพดังที่เป็นอยู่

‘ธรรมะอยู่ที่ไหน’

หลวงพ่อกถามผู้ฟังที่มาใหม่เสมอ ๆ ว่า ‘ธรรมะอยู่ที่ไหน’ เพราะคนส่วนใหญ่มักเข้าใจผิดในเรื่องนี้ เข้าใจว่าพระธรรมคำบอกของพระพุทธเจ้านั้นอยู่ในกระดาด ในพระไตรปิฎก ท่านจึงแสดงเพื่อให้ผู้ฟังกระจ่างความจริงดังต่อไปนี้

• “ธรรมะอยู่ในใจเรา อยู่ในตัวเราทั้งหมด เราอย่าเข้าใจว่าอยู่ใน กระดาด อยู่ในปาก คนว่านะ ธรรมะเข่าจตกจากเราไป เหมือนอย่างตา-หู จมูก เขาเขียนไปในนั้น เราก็นึกว่าตาอยู่ในหนังสือหรือ ตาก็อยู่ในตาเรา หูก็อยู่ในหูเรา เขาจดชื่อไป อยู่ในพระไตรปิฎกก็ว่าธรรมะอยู่ในพระไตรปิฎก ไม่ได้อยู่ในเราหรืออย่างพระบวชใหม่ เขาให้ท่องเทศา โสมา นักชา ทันดาเป็นภาษาบาลี เราก็มารู้อยู่ที่ไหน พอแปลมาเป็นผม สน เล็บผมอยู่ที่ไหน ก็อยู่บนหัวเรานี้แหละ ขณะอยู่ที่ไหน ก็ขนอยู่รอบตัวเรานี้แหละ นักชา-เล็บก็อยู่ในมือในเท้าเราทั้งหมด ทันดา-มัน อยู่ในปากเราทุกคน

เหมือนโลมา โทสะ โภชะ เราว่าอยู่ในหนังสือหรืออยู่ในใจเรา อยู่ในใจเรานะ เรา
 ละได้ก็อยู่ในใจเรา เรามีความเพียร มีปัญญาที่อยู่ในใจเรา ถ้าเราปฏิบัติได้มา อยู่ที่ใจเรา ตัว
 เราทั้งหมด คนไม่รู้ก็คิดว่าอยู่ในกระดาษ เราไปคิดว่าเขาจดมาจากไหน เหมือนเราทำบัญชี จดจำ
 นวนเงิน 100, 500 เงินแท้อยู่ที่ไหน อยู่ที่ตัวธนบัตรทำโน่นนั่นะ บัญชีมีแต่ตัวเลข มีแต่ชื่อ ธรรมะ
 ก็เหมือนกันใน (พระไตรปิฎก)มีแต่ชื่อ ตัวจริงอยู่ที่เรานี้แหละ ทั้งตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูปก็
 รูปแขน ขา เนื้อหนังเรานี้แหละ เสียงก็เสียงเรานี้แหละ กลิ่นก็กลิ่นตัวเรานี้แหละ ธรรมารมณ์
 ก็เรื่องราววิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในใจเรานี้แหละ เขาจดจากที่ไหนไป แต่พระไม่สวดว่าไม่รู้
 อิโหน่อิเหน่ ก็เหมือนอยู่ในปากพระ เช่นเขาสวดว่า "กุศลธรรมา อกุศลธรรมา อพยากตาธรรมา"
 กุศลอยู่ที่ไหน อยู่ในใจเรา ถ้าเราละอกุศลได้ก็อยู่ในใจเรา เช่นเราไปสู้ในการ ยืนเราสู้ได้
 กุศลก็อยู่ในใจเรา เราไม่สู้ก็อกุศลอยู่ในใจเรา อพยากตา ก็ตา หู จมูก ทั้งหมดไม่บาปไม่บุญ เป็น
 ของกลาง เอาไปทำบาปก็บาป เอาไปทำบุญก็บุญ เช่นตาเราเห็นเขาทำผิดมาก็โกรธ โกรธ
 เป็นบาป ถ้าเราจะได้ก็บุญ บุญอยู่ที่เราละโกรธได้ ธรรมะอยู่ในใจเราทั้งหมด ธรรมะที่ไหนถ้า
ไม่สอนเข้ามาในใจเรา ไม่ใช่ธรรมะทั้งหมด เพราะตัวเราคือสภาวะธรรมตามความเป็นจริง คือมี
 จริ่งอยู่ในตัวเราทั้งหมด พระธรรมที่ท่านสอนมา ก็เอาของเราออกมาให้เราสู้ของเรา ไม่ใช่ให้
 เราสู้ของคนอื่นที่ไหน

เกิด แก่ เจ็บ ตายอยู่ที่ไหน เกิดก็เกิดตา แก่ก็แก่ตา เจ็บก็เจ็บตา เราไปหยิกดู เจ็บ
 ทั้งหมดกัน ตายก็ดับตา มันอยู่ที่ทั้งหมด ไม่ใช่อยู่ที่ไหน ไม่ใช่อยู่ข้างนอก ธรรมะเป็นเรื่องอยู่ใน
 ตัวเราทั้งหมด ถ้าเราทำได้ก็รู้ เช่น อวิชชา คือความไม่รู้หรือวิสัยจะ 4 อยู่ที่ไหน ก็อยู่ในใจของ
 เรา จะหาความรู้ให้ได้ก็ต้องละความไม่รู้ออกจากใจเราไป ความไม่รู้หาไปทำบาปทำผิด
 ต่าง ๆ นานาไป พอความไม่รู้นั้นตกไปก็เกิดความรู้ขึ้นมาแทนในใจ

เราไม่เคยศึกษาทางนี้ก็เหมือนธรรมะไม่มีคุณค่า ไม่มีราคาอะไร ไม่รู้ว่ามันคุณค่ามหาศาล
 เปรียบกับเงินทอง เงินทองไม่มีความหมายอะไรเลยเอามาเปรียบเรื่องใจไม่ได้ มีร้อยพันล้านก็
 แก่โรคใจไม่ได้ แต่ธรรมะแก้ได้ ไม่ต้องเสียสัจจะแดงเดี๋ยวด้วย เพราะธรรมะไม่เกี่ยวกับเงิน
 เงินทองทุกข์ยานั้นเกี่ยวกับกาย ชื่อบ้าน เรือน อาหารมาให้กาย แต่เงินทองมาช่วยใจเราไม่ได้
 ลึกนิต แต่เราส่วนมากเห็นเงินทองเป็นใหญ่ไปเลย

คนเราแต่ละคน ๆ ถ้าเอาแต่เงินทองมาเป็นใหญ่ ใช้ไม่ได้ เงินทองมาช่วยอะไรเรา
 ทางใจไม่ได้เลยแม้แต่เส้นผมเดียว ต้องมีอริยทรัพย์ภายในใจจึงจะช่วยใจได้ ยศถาบรรดาศักดิ์สูง

แต่ไหนก็ช่วยไม่ได้ มีแต่ปัญญาในใจของเราเท่านั้นที่จะช่วยใจให้พ้นจากทุกข์จากร้อนได้

ท่านพยายามเน้นว่ามีเพียงปัญญาเท่านั้นที่จะช่วยใจของใจตัวเองให้พ้นจากทุกข์ได้ เนื่องจากผู้ฟังส่วนมากมักคิดเอาเงินทองมาเป็นสิ่ง คิดว่าเงินทองช่วยให้พ้นจากทุกข์ จากร้อนได้ คนทั้งโลกจึงพยายามดิ้นรนเรียนหนังสือให้สูงเท่าที่จะทำได้ เพื่อมีโอกาสทำมาหากินได้ดีกว่า คิดว่ามีเงินแล้วจะมีความสุข ท่านบอกว่า "เราไม่รู้จักทุกข์ของตัวเองด้วยซ้ำ เราคิดว่าเราสุขแต่จริง ๆ แล้วเราทุกข์ เราก็ไม่รู้ เราไม่รู้ไหม อวิชชาคือ ความไม่รู้จักทุกข์ ไม่รู้จักอย่างไรและอวิชชาอยู่ที่ไหน ทุกข์อยู่ที่ไหน"

"ทุกข์อยู่ที่ไหน"

ผู้ฟังส่วนมากเมื่อถูกถามว่าทุกข์อยู่ที่ไหน มักตอบว่าทุกข์อยู่ที่ความเจ็บไข้ ไม่สบาย ความเจ็บปวด เช่น ปวดท้องหัวข้าว หรือถูกมีดบาดเป็นต้น ซึ่งหลงพ้อขึ้นเงงว่า ทุกข์ดังกล่าวเรียกว่าทุกข์เวทนา ไม่ใช่สภาวะทุกข์ซึ่งพระพุทธเจ้าต้องการให้เรารู้ เราไม่รู้จักทุกข์จริง ๆ ทุกข์มี 3 ชนิด คือ

1. ทุกข์ที่ควรละ เช่น ความโกรธ ความตระหนี่ ความวิหยา เป็นต้น
2. ทุกข์ที่ควรเจริญ เช่น ความอดทนไม่โกรธตอบ การให้อภัย การพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี เป็นต้น

3. ทุกข์ที่ควรกำหนดรู้ เช่น ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของเรา เป็นต้น

เหตุปัจจัยที่เรียกสิ่งใดว่าเป็นทุกข์นั้นคือ "สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์" ความโกรธก็ไม่เที่ยง ไม่มีใครสามารถโกรธได้ตลอดทุกขณะจิต การให้อภัยก็ไม่เที่ยง เราสามารถให้อภัยต่อเมื่อมีคนมาทำไม่ดีต่อเรา หากไม่มีเหตุการณ์นั้น ๆ การให้อภัยก็ไม่มี สิ่งที่มีบ้างไม่มีบ้างเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของคนเราก็กไม่เที่ยง คนตาดี ก็ตาสั้นได้หรืออาจตาบอดไปเลยก็ได้ ใจคนยังเห็นได้เด่นชัดว่าไม่เที่ยง ตอนนั้นคิดแบบนั้นอีกประเดี๋ยวเปลี่ยนไปเป็นแบบอื่นได้ทันที เหล่านี้ล้วนเป็นทุกข์

ท่านมักจะเปรียบเทียบให้ผู้มาใหม่ฟังเสมอว่า "คนเราทั้งกายและใจเปรียบเหมือนต้นข้าวตั้งแต่ราก ลำต้น ข้อ ใบ จนถึงรวงเกิดมาจากเมล็ดเก่า (ผลิตผลจากต้นเก่า) เกิดมา โต ขึ้นแล้วก็ตายทั้งหมดกัน นำส่วนไหนไปปลูกอีกก็ไม่งอกแล้ว คนเราก็กเช่นเดียวกัน เป็นผลเก่ามาจากรากอดีตชาติ เขากำหนดมาแล้วว่าจะอยู่อย่างไร ตายอย่างไร เวลาตายก็ตายทั้งหมดทั้งกายและใจ

ใจหรือความรู้สึก ทั้งความจำได้หมายรู้ ความรู้สึกสุข-ทุกข์อะไร ก็ดับทั้งหมด ของเก่าทั้งตา หู จมูก ลิ้น กายและใจดับทั้งหมดกัน แต่มีสิ่งที่ไม่เกิดใหม่ ก็ใหม่ทั้งหมดเหมือนกัน เหมือนดินข้าวเก่า ตายทั้งหมดแม้กระทั่งรวงข้าวซึ่งอยู่ติดกับเมล็ดข้าว แต่อย่างหนึ่งตายอย่างหนึ่งไม่ตาย รวงข้าว ตายเอาไปปลูกอีกไม่งอก แต่เมล็ดข้าวเอาไปปลูกอีกก็งอกเป็นต้นใหม่ขึ้นมาได้ คนเราทั้งกายและ ใจเก่าก็ตายหมด แต่ที่ไม่เกิดใหม่เป็นใจต่างหากออกไป ไม่ใช่ใจเก่าปัจจุบันนี้ อยู่ด้วยกันเหมือน เมล็ดข้าวกับต้นข้าวที่ยังหนุ่มอยู่ ต้นข้าวที่ยังไม่มีเมล็ดงอกออกมาต้องมีเมล็ดข้าวอยู่แล้วในลำต้น แต่เราฉีกดูก็ไม่เห็นมี เพราะตาเราธรรมดาเห็นไม่ได้ ตาเราธรรมดาเห็นได้แต่เพียงแสงสีเท่านั้น ต้องวิสัยดวงตาเห็นธรรมจึงจะเห็นได้ ลองคิดว่าหากไม่มีเมล็ดข้าวอยู่ในลำต้นก่อนแล้ว เมื่อถึง เวลาเมล็ดข้าวนั้นจะออกมาจากโพรง เราปัจจุบันก็มีใจใหม่อยู่ในใจอยู่แล้วแต่ไม่ปรากฏให้เห็นให้รู้ ได้ด้วยความรู้สึกของเราธรรมดา ต้องวิสัยของปัญญาเท่านั้นจึงจะรู้ได้"

ที่กล่าวมาอุปมาในเรื่องรูปธรรม ท่านยังอุปมาในเรื่องนามธรรมให้ฟังอีกว่า ใจใหม่ (ผลแห่งบาปผลแห่งบุญที่จะไปเกิดต่อไป) อยู่ด้วยกันกับใจเก่า (ใจปัจจุบันซึ่งเป็นผลแห่งบาปบุญใน อดีตชาติ) อย่างไร ทำไมเราจึงหาไม่เห็น ท่านอุปมาว่า "เรารู้จักพูดภาษาอังกฤษไหม ตอนนั้น (ตอนที่ใช้ภาษาไทยสนทนากับท่าน) ภาษาอังกฤษของเราไปอยู่เสียที่ไหน เราไม่รู้ไหม เราเห็น ไทม ไม่เห็นใช้ไทม ถ้าเช่นนั้น เราไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษหรือ ถ้าไม่มี ทำไมเมื่อถึงเวลา (เมื่อจำเป็นต้องพูดภาษาอังกฤษ) จึงออกมาได้ ถ้าเช่นนั้นต้องมีอยู่แต่เราไม่เห็นเองต่างหาก ฉะนั้นได้กั้นนั้น ผลแห่งบาปผลแห่งบุญที่เราทำในปัจจุบันก็ต้องมีอยู่เพียงแต่ไม่ปรากฏตัวตอนนั้น เมื่อถึง เวลาใจเก่าดับเมื่อไร จึงปรากฏปัจจุบันทันที เช่น หากเราทำบุญไว้มาก เมื่อใจเก่าซึ่งเป็นมนุษย์ ดับลง ผลแห่งบุญก็นำไปเกิดในสวรรค์ เป็นใจทิพย์ หูทิพย์ ตาทิพย์ จมูก ลิ้น กาย ก็เป็นทิพย์ทั้ง หมด เป็นของใหม่ทั้งหมด เอาของเก่าของมนุษย์ ไปรู้รูป รส กลิ่น เสียง เรื่องราวทิพย์ของ สวรรค์ได้อย่างไร ในทางตรงกันข้ามหากเราทำบาปไว้มาก เมื่อใจมนุษย์ดับลง ผลแห่งบาปอาจ นำไปเกิดในนรก หรือเป็นสัตว์เดรัจฉาน ก็ต้องมี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นนรกหรือเป็นสัตว์ เดรัจฉานไป ใจมนุษย์ไปอยู่ในนรกไม่ได้เพราะในนรก อายุเขายาวนานมากเป็นพัน ๆ หมื่น ๆ ปี ใจหรือวิญญาณมนุษย์อย่างมากที่สุด 120 ปี ไปทนรับทุกข์โทมนานนั้นไม่ไหว หากเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เช่นหมู ก็ต้องมีใจหมู กินอย่างหมู นอนอย่างหมู เป็นอยู่สุขทุกข์อย่างหมู วิญญาณมนุษย์ไปทำ อย่างหมูไม่ได้เด็ดขาด"

เพื่อความกระจ่างในเรื่องผลแห่งบุญ ผลแห่งบาป ท่านจึงอุปมากับความฝันให้ฟังอีกว่า เราเคยฝันไหมความฝันมีอยู่หลายแบบ หลายชนิด แต่รวมมาอยู่ใน 2 ชนิด คือฝันดีกับฝันร้าย ใครเป็นผู้จัดการให้เราไปฝันดีหรือฝันร้าย ก่อนจะไปฝัน เราไม่รู้ตัวเองก่อนเลย ผู้ที่จัดการให้ไปฝัน คือผลแห่งบาป ผลแห่งบุญ ผลแห่งบาปจัดการให้ฝันไปฝันร้ายเหมือนกับที่จัดการให้ไปเกิดไม่เกิด ผลแห่งบุญจัดการให้ฝันดีหรือไปเกิดในที่ที่ดี ท่านถามว่า "เราว่าความรู้สึกของเราในฝันกับความรู้สึกของเราปัจจุบันที่นั่งฟังธรรมอยู่นี้ เหมือนหรือต่างกัน"

ท่านอธิบายว่า "ความรู้สึกปัจจุบันกับความรู้สึกในฝันนั้นต่างกัน ความรู้สึกปัจจุบันคนเรารู้ว่าเราเป็นใคร มาจากบ้านมานั่งฟังธรรมกับเพื่อน ที่นั่งอยู่ด้วยกันมากมาย บ้านเราอยู่ที่ไหน มีพี่น้องเพื่อนฝูงอยู่ที่ไหน แต่ความรู้สึกในฝันนั้นเราไม่รู้เลยว่า เรานอนอยู่ที่ไหนกับใคร ไปฝันได้อย่างไร แต่กลับไม่รู้เรื่องราวในฝันเลยที่เดียว ผลแห่งบาปผลแห่งบุญที่ไปเกิดใหม่ก็เช่นเดียวกับความรู้สึกในฝัน ก่อนจะไปฝันความรู้สึกของเราธรรมดาจะต้องหลับไปก่อน ผลแห่งบาปผลแห่งบุญจะไปเกิดได้ วิญญาณปัจจุบันก็ต้องดับก่อนเช่นกัน วิญญาณใหม่ (ผลแห่งบาป-บุญที่ไปเกิด) เหมือนกับความรู้สึกในฝัน คือ ไปรู้ที่ใหม่เลย เช่น ไปเกิดในสวรรค์ก็ไปรู้บ้านเรือน เพื่อนชาวสวรรค์ ไม่รู้ย้อนหลังเลยว่าตัวเองเป็นมนุษย์ มีพ่อแม่ พี่น้อง บ้านเรือน เพื่อนฝูงเป็นใครอยู่ที่ไหน ไม่รู้เลย"

เหตุผลที่ท่านแสดงเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดของสัตว์โลก เรื่องชาติหนึ่งชาติหน้า เพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่าอะไรเป็นอะไร รู้ว่าชีวิตของคนเราแต่ละคนไม่ได้กำหนดเอง แต่ถูกกำหนดมาแล้วไม่ควรจะตั้งรกรากทำมาปสร้างเวรเพื่อปากท้องนี้ให้มากเกินไป สิ่งที่เราควรทำก็คือความดีเพื่อเวลาตายจะได้มีผลแห่งบุญเป็นที่พึ่ง ไม่ตายอย่างหวาดกลัว ว่าแห้ว หรือหากได้พึ่งก่อนตาย เมื่อมีชีวิตอยู่ก็จะร่วมเย็นเป็นสุข รู้จักคิด จลาคคิดไม่ทำให้ตัวเองเป็นทุกข์ ผู้ใกล้ชีวิตก็พลอยร่วมเย็นไปด้วย

ท่านกล่าวว่า กิจที่ควรทำที่สุดของมนุษย์ก็คือ สร้างเมล็ดข้าวใหม่ให้ได้อย่างน้อยก็ให้ได้ ัญญาชั้นต่ำสุด คือ พระอริยบุคคลชั้นโสดาบัน (ผู้ที่ละอนุสัยกิเลส 3 ตัวต่อไปนี้ได้เด็ดขาดแล้ว คือความเห็นผิดว่าเป็นตัวเองหรือสักกายทิฏฐิ ความสงสัยในพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์และเพื่อน ผู้ปฏิบัติ หรือวิจิกิจจา และความประพฤตินอกศาสนาหรือศีลพหตปรามาส-ผู้วิจย) เพราะท่านจะเวียนว่ายตายเกิดอีกไม่เกิน 7 ชาติ และไม่ตกต่ำเกินกว่ามนุษย์ ด้วยเหตุว่ากิเลสในใจซึ่งเป็นพันธู์ข้าวที่ไม่ดี นำไปเกิดทุกตือบายภูมินั้นถูกถอนรากถอนโคนไปแล้ว และท่านเองก็มีปัญญาฉลาดเอาตัวรอด ละกิเลสที่เป็นพันธู์ข้าวทำให้เกิดต่อไปได้เองแล้ว (ไม่ต้องมีครูสอนอีกแล้ว) จนถึงที่สุดหมดสิ้นซึ่งกิเลส โสภ โกรธ หลง (ซึ่งเป็นเหตุให้เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ) ถึงที่สุด

แห่งทุกข์ ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกแล้ว ไปอยู่ที่นิพพาน

หลาย ๆ คนเข้าใจว่านิพพาน คือ การตายแล้วสูญ แต่ความจริงท่านบอกว่า "นิพพาน คือความไม่ตาย พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทุกคนได้นิพพานก่อนดับขันธ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ซึ่งเป็นผลเก่า ของเก่าถูกกำหนดมาแล้วก็ต้องตายเป็นธรรมดา แต่สิ่งที่ท่านได้ใหม่คือ ปัญญาตรัสรู้นั้นไม่ตาย) เพราะนิพพานคือความไม่ตาย จึงจะเรียกว่าพ้นจากทุกข์ได้ ถ้ายังต้องเกิด ถ้ายังต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย ทุกข์ทวงบไม่ได้อยู่อย่างนี้ก็ยังอยู่ในทุกข์ เป็นพรหม เป็น สวรรค์ ยังต้องมีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ก็ยังไม่พ้นจากทุกข์ ถ้ายังเกิด แก่ เจ็บ ตาย จะสุขอะไร นักปราชญ์เขาต้องการพ้นจากตาย พ้นจากตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ธรรมดาซึ่งเป็นของตาย อยู่ เหนือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนน้ำมันอยู่เหนือน้ำ (ท่านมีอุปการณการสอน เป็นขวดใส่น้ำกับน้ำมัน น้ำมันจะลอยอยู่เหนือน้ำ) ใจธรรมดาเปรียบเหมือนน้ำที่ใครเอารสอะไรมาใส่ก็เจือเข้าด้วยกัน เหมือนกับใครทำให้ทุกข์ใจก็ทุกข์ ใครทำให้สบายใจ เช่น เขาสรรเสริญเยินยอ ก็สบายใจไปกับคำนั้น แต่หากมีปัญญาเหมือนน้ำมัน ใครเอารสอะไรมาเจือปนก็เข้าด้วยกันไม่ได้ ใจที่มีปัญญาคุ้มครองก็ไม่สามารถมีใครทำให้ทุกข์ได้ อยู่สุขสบายเสมอไปไม่มีกาลเวลาจะเสื่อมเสียไปไหนเลย"

ท่านแสดงว่า "ใจเรามีดวงเดียว หากใจเราพอใจ ขึ้นชอบอยู่กับตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ซึ่งเป็นของทุกข์ของสำหรับตาย ก็ไม่มีใจที่ไหนจะแสวงหาปัญญาซึ่งพ้นจากตาย พระพุทธเจ้า ท่านสอนให้เราศึกษาให้รู้จริงเห็นแจ้งว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ (อายตนะภายในทั้ง 6) เป็นของทุกข์ เพราะหากเห็นจริงเมื่อใดแสดงว่าเกิดมีปัญญาขึ้นในใจแล้ว เราก็มีหวังในขณะนั้น ตั้งแต่วินาทีนั้นเราก็เป็นพระ โสธำบันบุคคล ทุกข์ที่ปฏุมมีอยู่เปรียบได้กับน้ำในบ่อใหญ่ กว้างxยาวxลึก ประมาณ 800 กิโลเมตร³ กลับลดลงเหลือเพียงน้ำ 7 หยดของปลายพญาคาเท่านั้นเมื่อได้เป็นพระ โสธำบัน เพราะท่านมีปัญญาลาดคิด ไม่คิดให้เกิดทุกข์แก่ใจตัวเอง

ท่านเน้นว่าเราต้องมาศึกษาให้รู้จักทุกข์หากเราต้องการพ้นจากทุกข์ คนเราทุกวันนี้ ไม่รู้จักทุกข์ หากรู้จริงว่าสิ่งใดเป็นทุกข์ เราต้องไม่กอดทุกข์ ไม่รักทุกข์ ปัจจุบันเราส่วนมากยังรักทุกข์อยู่ รักของตายอยู่ จะเรียกว่ารู้จักทุกข์ได้อย่างไร รักทุกข์แล้วจะพ้นจากทุกข์ได้อย่างไร จะหวังสุขจากของตาย ของทุกข์ได้อย่างไร"

บุญคืออะไร

เมื่อหลวงพ่อดำถามคำถามว่า บุญ คืออะไร ผู้ฟังส่วนมากมักคิดว่าเรื่องง่าย ๆ แบบนี้ไม่

น่าจะต้องถาม แต่เอาเข้าจริง ๆ ก็ตอบไม่ได้ไม่ถูกต้องตรงประเด็นของคำว่า บุญ จริ่ง ๆ คือ คำตอบอันนั้นไม่สมบูรณ์ เช่น บางคนตอบว่า บุญคือ สิ่งที่ทำไปแล้วเราสบายใจ เมื่อถูกแย้งว่าคนที่เขาตกปลาเพื่อการกีฬา เขาก็สบายใจ อย่างนั้นจะเป็นบุญหรือ บางคนบอกว่าบุญคือการทำความดีไม่ฆ่าสัตว์ ไม่โกหก ฯลฯ ท่านบอกว่าเอาตรงตัวบุญจริง ๆ เท่านั้น ถ้าตอบเช่นนั้นก็ต้องอธิบายยาวไม่รู้จะหาที่จบตรงไหน ในที่สุดท่านก็แสดงว่า บุญคือ การละบาป ละความชั่ว ความไม่ดี หากไม่ได้ละความไม่ดีหรือความชั่วก็ไม่ใช้บุญ พระพุทธองค์กล่าวว่า สัตว์โลกอยู่ภายใต้วิชชา (ความไม่รู้ความจริงตามความเป็นจริง) ปิดบังจิตใจไม่ให้รู้ความจริงว่าอะไรเป็นบาป อะไรเป็นบุญ อะไรเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ อะไรเป็นเหตุให้พ้นจากทุกข์ อวิชชาเป็นแม่แห่งบาปทั้งปวง ถ้าไม่ละอวิชชาก็ไม่เป็นบุญ บุญมีหน้าที่ละบาปเท่านั้น เพราะฉะนั้น ละบาปหมดเมื่อใดเมื่อนั้นก็ไม่ต้องทำบุญอีกต่อไป เช่นเดียวกับพระอรหันต์ทั้งหลาย ท่านหมดกิเลส หมดบาปแล้ว ท่านก็หมดบุญ ไม่ต้องทำบุญต่อไปแล้ว

หลวงพ่อดีเคยอุปมาให้ฟังว่า สัตว์โลกเปรียบได้กับว่าที่ผูกติดกับหลักคือ อวิชชาตัณหา ซึ่งเป็นหลักปักแน่นไม่ให้ว่าหลุดเป็นอิสระจากวัฏสังสาร หรือการเวียนว่ายตายเกิด เมื่อใดที่มีลมพัดซึ่งเปรียบกับบุญหรือ กุศลสั่ง ว่าวก็ลอยขึ้นสูงติดลมบนจนลืมว่ามีหลักปักอยู่ เช่นเดียวกับสัตว์โลกที่มีชาติกำเนิดสูง เช่น มนุษย์ สวรรค์ พรหม เสวยสุข เสวยผลบุญที่ได้ทำไว้ เป็นเวลานานนับพัน ๆ ปี จนลืมว่ายังไม่พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ดี แต่เมื่อใดที่ขาดลม หมดกุศล ว่าวนั้นก็ตกลงสู่ดิน เป็นสัตว์โลกที่ต้องไปเกิดรับทุกข์ โทษผลแห่งบาปเป็นสัตว์นรก เปรต หรือเดรัจฉาน วนเวียนขึ้นสูง-ลงต่ำ ไม่มีที่จบเหมือนรถไม่มีควาจอดเหมือนว่าที่ผูกติดอยู่กับหลัก มีเพียงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ให้สัตว์โลกได้ปฏิบัติตามเพื่อละอวิชชาตัณหา เป็นการถอนหลักออก ถอนได้เมื่อใดก็หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดเมื่อนั้น

ผู้ฟังทั้งหลายเมื่อนิ่งคำอธิบายจากหลวงพ่อดีแล้วบางคนก็ยอมรับอย่างเต็มใจ บางคนยอมรับเพียงเพราะว่าไม่สามารถจะหาข้อโต้แย้งที่จะหักล้างคำตอบของท่านลงได้ แล้วหลวงพ่อดีท่านก็นั่นว่า ไม่ต้องเชื่อท่าน ท่านไม่ต้องการให้ผู้ฟังมางมงายกับท่าน ท่านบอกมาให้ลองปฏิบัติตามท่านดู "หากปฏิบัติไปแล้ว ได้สุขอย่างไม่เคยได้มาก่อนในใจของตนเอง ใจนั้นก็เชื่อเอง เพราะใครเป็นผู้เชื่อ ใจเป็นผู้เชื่อ หากใจได้ประสบการณ์เอง ใครห้ามไม่ให้เชื่อก็ห้ามไม่อยู่แล้ว ห้ามไม่ให้มาปฏิบัติก็ไม่ได้อีก สมัยก่อนก็เหมือนกัน เขาให้คนไปตามพระพุทธเจ้า ไปทำอะไรก็เจียบหายไปหมด เพราะคนเราต้องการพ้นจากทุกข์ ถ้าเราทำได้สุขแล้ว จะทั้งได้ไหม จะไปเอาทุกข์มาแทน

ได้ไหม”

นอกจากนี้หลวงพ่อยังชี้แจงเกี่ยวกับ ‘บุญ’ เพิ่มเติมอีกมากดังต่อไปนี้คือ

“บุญมี 10 อย่าง แต่รวมมาอยู่ใน 3 อย่าง ภาษาบาลีเรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ 3 ประการ

คือ

1. ให้ความ
2. รักษาศีล
3. เจริญภาวนา

ก่อนที่เราจะนั่ง จะนอน จะยืน ก็ให้มีสติตรวจดู ไม่ให้บาป ไม่ให้หลงเกิดในใจของเราคือบุญภาวนา และเป็นบุญถึงศีลด้วย เพราะอะไร เพราะเรามีสติสัมปชัญญะ เราไม่กล้าทำบาป ศีลเราก็บริสุทธิ์ด้วย ทั้งภาวนาทั้งศีลอยู่ในนั้น ถ้าเราทำอย่างนั้นเรื่อย ๆ ไป เป็นตัวอย่างให้เขา เป็นธรรมทานให้เขา เรามีสติ-สัมปชัญญะ ภาวนาจนเราก็สุขจริต สงบเรียบร้อย ใจเราสงบตัวอย่างนั้น เขาเห็นเราก็อยากจะทำตาม เป็นธรรมทานให้กับเขาก็คือ เป็นเครื่องจูงใจให้เขาอยากจะทำอย่างนั้น นี่คือนุญสำเร็จได้ด้วยการภาวนา นุญสำเร็จได้ด้วยการรักษาศีล ซึ่งหมายถึงถ้าเราฝึกได้นะ แต่เราไม่เคยฝึกอย่างนี้ บุญที่เราเคยทำเราเคยแต่เอาสตางค์ไปทำเอาสตางค์ไปทำบางที่เราทำผิดอีกนะ สตางค์ก็หมด บุญก็ไม่มีบุญอีกก็ได้

เพราะอะไรบุญจึงไม่เป็นบุญ เพราะเราไม่มีบุญ 3 นี้ ไม่มีบุญศีล บุญภาวนา แล้วไปทำบุญทานไม่ค่อยได้ดี ถ้าทำได้ทั้ง 3 บุญจึงจะสมบูรณ์ เพราะอะไรบุญที่เราให้ทรัพย์สินเงินทอง เราจะได้ผลอย่างไร บุญที่เรารักษากาย วาจา จะสนองผลมาอย่างไร และบุญภาวนาที่เราจะทำอะไรให้รู้สึกตัวก่อน (รู้สึกว่าเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ซึ่งต้องอาศัยปัญญาจึงจะรู้ได้) นี้จะให้ผลมาอย่างไร อันนั้นคนละแบบนะ บุญทานให้เราหาเงินทองได้ แต่ก่อนเราจะหาทรัพย์สินเงินทองได้ เราต้องเกิดเป็นมนุษย์ก่อน ซึ่งบุญที่เกิดเป็นมนุษย์ ก็คือนุญที่เรารักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย คือนุญศีลนี่เองที่ทำให้เราได้มาเป็นมนุษย์ แต่ศีลหากไม่มีภาวนาช่วย ไม่มีความรู้สึกตัว (ว่าอะไรเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์) เราก็รักษาศีลไม่บริสุทธิ์ ไม่เกิดปัญญาในตัว ขณะนั้นที่เราทำอย่างนั้นถูก เราทำอย่างนั้นผิด หากเรามีภาวนาอยู่ในใจเราก่อนแล้ว มีความรู้สึกตัว ตามรู้ได้ในขณะนั้น ผลสนองมาให้เรามีปัญญารู้อะไรถูก-ผิดในใจเราได้

ให้ผลสนองตอบมาคนละแบบ อย่างหนึ่งให้ได้ปัญญา อย่างหนึ่งให้ได้ชาติมาเป็นมนุษย์ อย่างหนึ่งให้เกิดชาติมาเป็นมนุษย์และหาทรัพย์สินได้ ถ้าเราอยากให้ได้สมบูรณ์ต้องปฏิบัติทั้ง 3 อย่าง

คือทั้ง 3 บุญนี้ แต่เราต้องรู้มาจากอะไร ต้องรู้มาจากผู้ที่ทำได้ก่อนเรา ถ้าเราไม่รู้จากผู้ที่ได้ก่อนเรา ไม่มีใครจูงเรา ไม่มีใครแนะนำเรา ไม่มีใครพูดให้เรารู้ เราอยากจะทำก็ไม่รู้จะทำอย่างไรเพราะเราไม่รู้”

หลวงพ่อกำหนดแสดงให้รู้ว่าบุญคืออะไร และยังแจกแจงละเอียดลงไปอีกว่าทำบุญไปเพื่ออะไร และทำบุญไปเพียงไหนจึงจะพอ นอกจากนั้นยังอธิบายถึงบุญชนิดต่าง ๆ และผลของบุญนั้น ๆ อีกด้วย เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้จริง รู้รอบและรู้จบเกี่ยวกับเรื่อง ‘บุญ’ เท่านั้นยังไม่พอ ท่านต้องการให้ผู้ฟังทำบุญเป็นด้วย ซึ่งการจะทำบุญให้เป็นและถูกต้องจะต้องเรียนรู้จากผู้รู้จักทำบุญได้ถูกต้องมาก่อน ซึ่งท่านเรียกว่า ‘บุพการีบุคคล’

“บุพการีบุคคล-กัตถุญกตเวทีกุศลเป็นอย่างไร”

‘บุพการีบุคคล’ คือ ผู้ที่สามารถทำบุญอย่างถูกต้องได้ก่อนเรา ซึ่งหาได้ยากมาก

“กัตถุญกตเวทีกุศล คือ ผู้ที่ทำตามได้ตามคนที่ทำก่อน คือ ผู้รู้จักคุณและตอบสนองตามคุณได้ ซึ่งก็หาได้ยากเช่นกัน

คำที่ท่านแนะนำเราเป็นคุณมหาศาลเขาเรียกว่าพระธรรมคุณ เช่น พระพุทธเจ้า เป็นต้น ท่านทำได้ก่อนเรา ท่านก็มาแนะนำเรา เราทำตามท่านได้ เขาเรียกว่าเรากัตถุญ กัตถุญแปลว่า รู้จักคุณ รู้จักคุณของอะไร รู้จักคุณของคำสอนนั้นให้เราดับทุกข์ดับร้อนได้ นั่นจากทุกข์จากร้อนได้ ถ้าเราดับทุกข์ได้ เราก็พ้นจากทุกข์ได้ เรา รู้จักคุณของพระธรรมคำสอนได้แล้ว ก็รู้ไปถึงผู้ที่แสดงธรรมนั้นให้เรา รู้ว่าท่านต้องทำได้ก่อนเราแล้วจึงมาบอกให้เราทำได้ เรา รู้ถึงคุณของพระพุทธเจ้านั้นอีกด้วย เราทำตามคำสอนให้เราละอะไร เจริญอะไร เราก็ปฏิบัติตาม เราก็เป็นกัตถุญกตเวทีกุศล

กัตถุญกตเวทีกุศล ไม่ใช่อยู่ที่อื่น อยู่ที่ผู้รู้คุณบุญคุณ ไม่ใช่ไปรู้ที่อื่น”

ท่านพยายามอธิบายให้รู้ว่ากัตถุญกตเวทีกุศลต่างจากการติดข้องซึ่งกันและกัน เช่น การติดข้องที่ว่าเขาเคยให้เรา เราต้องให้เขากลับมันยิ่งผูกพันซึ่งกันและกัน ใจไม่เป็นอิสระ ต่างจากการที่ต่างคนต่างคิดละกิเลส(ทำบุญ)เอาเองเพราะรู้คุณของการละกิเลสตระหนักรู้เห็นชัด เรื่องนี้เป็นเรื่องมาก่อนข้างลึกซึ้ง ท่านจึงเริ่มชี้แจงให้ผู้ฟังรู้จักตั้งแต่คุณของกาม (รูป รส กลิ่น เสียง โผฏฐัพพะก่อน จึงจะเข้าใจคุณพระธรรมซึ่งลึกซึ้งกว่าต่อไปได้ ‘คุณของกาม’ กามคุณทั้ง 5 คือ รูป รส กลิ่น เสียง โผฏฐัพพะ (เห็น-ร้อน อ่อน-แข็ง ดึง-ไหว เอนอาบ-ชิมซาบ) ต่างก็มีคุณ

ของมัน เช่น เงินหรือธนบัตร มีคุณประโยชน์ต่อคนเราดังที่เราทุกคนต่างก็แสวงหาเงิน หลวงพ่อต้องการให้ผู้ฟังรู้จัก 'คุณ และการสนองคุณ' จึงถามคำถามที่ว่า "เราจะตอบคุณเงินนั้น เราตอบอย่างไร" ในเมื่อคุณเงินนั้นมีประโยชน์ต่อเราให้เราไปซื้อของอะไรต่ออะไร เราจะตอบสนองคุณเงินนั้นอย่างไร เพื่อที่คุณนั้นมันทำประโยชน์ให้เราต่อไป

ไม่เฉพาะแต่เงินนะคำว่ากามนะ วิชาเราธรรมดาที่เราได้มาเป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้ทำบุญ เป็นอะไรต่ออะไรทุกอย่างนี้ หรือเป็นวิศวกร เป็นศาสตราจารย์ เรารู้ไหมอันนั้นเป็นกามคุณ เราตอบสนองคุณนั้นเราตอบสนองอย่างไร เราต้องหาเพื่อให้เห็นคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ต่อไปอีก"

ผู้ฟังส่วนมากตอบว่า ใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเกินกว่าการตอบสนองคุณเพราะนั่นเลย ไปถึงการใช้ ผู้ฟังทั้งหมดต่างก็ยังไม่ทราบว่าหลวงพ่อดีคำตอบอย่างไร จนในที่สุดหลังจากทำนุให้เวลาพิจารณาอยู่นานพอสมควร จึงมีผู้ตอบว่า "คุณสมบัติของเงินคือมีค่า เราตอบสนองคุณเงินนั้นได้โดยเก็บรักษาเงินนั้นไว้"

หลวงพ่อกำหนดบอกว่า "ถูกแล้ว คือ รักษาเงินนั้นไม่ให้หายไปไหน ถ้าหายไปคุณนั้นก็ไม่ได้สนองเรา ประโยชน์นั้นก็ไม่ได้ รู้ไหมคือรักษาไว้ ก็เราเห็นอันนั้นเป็นประโยชน์ เป็นคุณ เราก็ต้องรักษาคุณนั้นไว้ จึงคุณนั้นเป็นประโยชน์ให้เราจะจับจะจ่าย ใช้สอยอะไรก็ได้ ถ้าไม่รักษา เงินนั้นหายไป เราจะเอาอะไรมาจับจ่าย นี่เราสนองคุณเงินนี้ต้องรักษาเงิน หลวงพ่อกจะพูดมาถึงคุณอย่างอื่นอีกก็เหมือนกัน รักษาคุณพระธรรมนั้นคือ ต้องไม่ให้พระธรรมหายจากใจเราไป จึงพระธรรมนั้นมาช่วยให้เราพ้นจากทุกข์ได้ เหมือนเงิน เราต้องตอบสนองคุณเงินต้องเก็บรักษาเงินไม่ให้ตกจากมือเราไป จึงเราจะได้เงินนั้นไว้จับจ่ายหาความสุขตามที่เราต้องการได้ เราก็ได้สุขได้เจริญไป ต้องเรารักษาเงินนั้นไว้ ถ้าเราไม่รักษา เงินนั้นจะช่วยเราได้อย่างไร หากเราทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ ไป เงินหายไป จะช่วยเราได้อย่างไร สิ่งที่เป็นคุณ เราไม่รักษาไว้จะเป็นคุณได้อย่างไร ประโยชน์อย่างไร"

ท่านแสดงให้ผู้ฟังรู้จักคุณของกามและการตอบสนองคุณกามซึ่งเป็นเรื่องนอกตัว ไม่ได้อยู่ในตัว ในใจเรา เพื่อที่จะได้สามารถเข้าใจถึงคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งอยู่ในตัวเรา ในใจของเราทุกคน

คุณพระธรรม-การตอบสนองคุณพระธรรม

"ธรรมะก็เหมือนกัน ธรรมะเป็นพระคุณอยู่ในตัวเรา ถ้าเราไม่รักษาธรรมะอยู่ในตัวเรา คุณพระธรรมนั้นก็ช่วยให้เราพ้นจากทุกข์จากร้อนไปไม่ได้ก็ฉนั้น"

"ศีลก็เหมือนกัน ศีลคุณ เราต้องรักษาศีลนั้นให้ได้ ให้อยู่ในกาย วาจา เราเรียบร้อย คุณศีลนั้นจึงช่วยให้เราพ้นจากอันตรายได้ ให้เราได้ชาติเกิดมาเป็นมนุษย์ได้ มีความรู้ สว่างงาม มีความดีอะไรต่ออะไร ความสุข ความเจริญ อายุยืนนานไป ก็เพราะคุณศีลให้เราได้ประโยชน์มาอย่างนั้น ถ้าเราไม่รักษาคุณศีลไว้ในใจเรา เราก็ก่ไปเกิดจนไป ตกต่ำเอง จับจ่ายใช้สอยอะไรก็ได้ ทาเสื้อผ้าใส่ก็ได้ ทาข้าวทาปลาอะไรก็ได้ ทาซื้อก็ได้ เพราะเราไม่มีเงิน ทาบ้าน ทาที่อยู่เป็นหลักเป็นแหล่งไม่ได้ ฉนั้นได้ก็ฉนั้น ถ้าเราไม่รักษาบุญนั้น บุญนั้นก็ไม่มีจะทำประโยชน์ให้เราได้อย่างไรเหมือนกัน

เราเหมือนอย่างศาลาก็เป็นกามคุณ ถ้าเราไม่รักษาศาลานั้นไว้ ศาลาก็ล้มหายไป เราจะทำมาอยู่มาใช้ได้อย่างไร คุณตรงไหน เราต้องรักษาคุณตรงนั้น จึงคุณนั้นช่วยให้พ้นจากภัยอันตราย อุปสรรค ทั้งหลายทั้งปวงได้

คุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ คุณศีล คุณสมาธิ คุณปัญญา ฉนั้น ถ้าเรารักษาไว้ คุณนั้นช่วยให้เราพ้นจากทุกข์จากร้อนได้ จากอันตรายทั้งหลายทั้งปวงได้ ฉนั้นเขาเรียกว่าเรารู้จักคุณ แต่เรารู้จักคุณแต่เงิน เงินเรารู้จักรักษาไว้ไม่ให้เสียหายไปไหนจึงเราได้จับจ่ายใช้สอยอะไรก็ได้ แต่พระคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ศีล สมาธิ ปัญญา เราไม่รู้จักรัก จึงไม่รักษาคุณนั้นไว้ ถ้าเรารู้จักคุณนี้ เราก็ก่รักษาคุณไว้ไม่ให้หายจากใจ จากกาย จากวาจาเราไป คุณนั้นก็สนองให้เราพ้นจากทุกข์ จากภัย อันตรายทั้งหลายทั้งปวงให้เข้าถึงเราไม่ได้ เพราะอะไร เพราะคุณนั้นมันช่วย นำคิดนะเรื่องนี้ เราต้องคิดให้เข้าใจเอง จึงใจเรานั้นมันเอาอกเอาใจรักษาคุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ คุณศีล คุณสมาธิ คุณปัญญา ให้อยู่กับตัวเรา

ตรงรักษานี้ เราตอบคุณอยู่ตรงนั้นะ รักษาเงิน ตอบคุณเงิน จึงคุณเงินอยู่ในมือเรา ให้เราจับจ่ายเป็นประโยชน์ต่อไปได้ คุณพระธรรมเราก็ก่รักษาพระธรรมไว้ในใจของเรา จึงพระธรรมนั้นช่วยให้เราปลอดจากทุกข์จากภัยได้ ก็ฉนั้นเหมือนกัน แต่พระธรรมอยู่กับใจ เงินนั้นอยู่ทางรูปร่างกาย เราพิจารณาให้เห็นคุณนี้ให้ลึกซึ้งตรงนี้ ท่านว่าพ่ายาก คนที่รู้จักคุณ และรู้จักตอบสนองตามคุณนั้นนะ คือรู้ยากนะ เขาเรียกว่า กัมมชุกตเวทีกุศลหาได้ยากและบุญการุญกุศลก็หาได้ยาก"

บุพการีบุคคลตามความเข้าใจของผู้ฟังทั่วไป มักหมายถึง ผู้ที่อุปการะเงินทองให้ใช้สอย แต่บุพการีบุคคลตามความหมายของหลวงพ่อนั้นต่างกัน

"บุพการีบุคคล คือ ท่านที่ปฏิบัติดีทุกขัตติยธรรมในใจของท่านได้แล้วมาสอนเราให้ดีทุกขัตติยธรรมในใจเราได้ด้วยจึงเรียกว่า บุพการีได้ เราทำตามท่านได้จึงเรียกว่า กตัญญูกตเวทีบุคคล คน 2 จำพวกนี้หายากนะ ผู้ที่แนะนำให้เราปฏิบัติตามไปได้ถูกต้อง ไม่ผิดพลาดไปอย่างอื่น อันนี้ บุพการีบุคคล ที่เราทำตามได้เป็นกตัญญูกตเวทีอยู่ตรงนี้

เหมือนท่านสอนเราอย่างนี้ ท่านสอนให้เราฝึกสติ สัมปชัญญะ เพื่อทำลายความหลง ความเผลอสติไม่ให้มีในใจ คุณก็ช่วยเรา ให้เราพ้นจากหลงได้เพราะหลงทำให้ใจเราอันตราย ตกทุกข์ได้ยาก เรารักษาคูณ ความหลงก็เกิดในใจเราไม่ได้ มีแต่คุณ แล้วคุณนั้นก็ทำประโยชน์ให้เรา พ้นจากอันตรายทั้งหลายทั้งปวง เป็นต้น"

ท่านบอกว่า หากคนเราไม่รู้จักเวียนคิด พิจารณาให้ละเอียดลึกซึ้ง เนืองแต่คุณเงิน ก็ไม่รู้ว่าคุณอย่างไรตอบแทนอย่างไร ทั้ง ๆ ที่เราก็คอบสนองอยู่แล้วทุกวันนี้ แต่ทำไปก็ไม่รู้ว่าจะไร เป็นอะไร คนเราส่วนมากชอบที่จะรู้อะไรเหมา ๆ คลุม ๆ เครือ ๆ โดยไม่รู้ตัว ที่จะรู้ลึกซึ้ง รู้จริง รู้จนหาได้ยาก บางคนเข้าใจผิดไปมากก็มี เช่น ดังต่อไปนี้

"บางคนเข้าใจผิดตรงนี้อีก เหมือนหลวงพ่อกับมาสอนเราอย่างนี้ ให้เราเอาเงินมาถวาย หลวงพ่อเป็นกตัญญูกตเวที เหมือนคุณพระธรรมราชาคุณหนึ่งพันสองพันชื่อ ได้อย่างนั้นหรือ หนึ่งหมื่นสองหมื่นชื่อ ได้อย่างนั้นหรือ เราเข้าใจผิดตรงนี้มากต่อมาก พระธรรมที่ใหม่มีคุณค่าราคาถูก อย่างนั้น นี่เราดูหมิ่นพระธรรมอีกนะ การเข้าใจผิดมันยุ่งยากลำบากมากนะ

ความเข้าใจผิดมันเบาบแปล่า ๆ นะ ขาบมาก ไม่ใช่ข้าน้อยนะ เพราะอะไร ท่านบอกว่า วิทยุฆัตโก (ความบ้าในความเห็นผิดในอริยสัจจะ 4) มันบ้ามากไม่ใช่ข้าน้อย ๆ คือเราเห็นผิดนึกว่าถูก ตอบสนองคุณพระธรรมทำอย่างนั้นหรือ เราต้องรักษานะ รักษาคุณนั้นไว้ ท่านสอนให้เรา ละบาบ เราก็ละ นี่เราตอบสนองคุณอยู่ตรงนั้นนะ เราถวายเงินถวายปัจจัย อันนี้มันทานของเรา ต่างหาก เราทำบุญทานต่างหาก เราทำทานเราก็คืออันสิ่งของทานต่างหากไป ไม่เกี่ยวกับการสนองคุณ มาสนองคุณด้วยการถวายเงินอย่างนั้นไม่ถูกเรื่องนะ

เราต้องคิดว่าเราถวายเงินถวายทองไม่ใช่เพื่ออะไร เพื่อเราทำทานของเราต่างหาก เราละความตระหนี่เห็นขิวของเราต่างหาก เรื่องบุญของเราต่างหาก ทำศีลภาวนาของเรา ไม่ใช่เรื่องการตอบสนองคุณพระธรรมอะไร คนที่คิดอย่างนั้นกล้าทำบาปอะไรก็ทำไป แล้วเราให้

เงินอย่างนั้นก็ตอบสนองคุณพระธรรมได้ ไม่ต้องรักษาพระธรรมนั้นหรอก"

หลวงพ่อกำลังบอกว่าที่ท่านต้องการชี้แจงเรื่องนี้ให้เข้าใจ เพราะท่านเห็นว่าหากผู้ฟังมี
 มิฉลาดิฐฐิ (ความเห็นผิดเป็นชอบ) อยู่ในใจ มันยาวมาก จะทำให้ปฏิบัติธรรมไม่ได้ผลดี เนื่อง
 จากความเห็นผิดทำให้เห็นยาวไม่เป็นมายเห็นบุญไม่เป็นบุญ จะทำบุญให้ถูกต้องก็ทำไม่ได้ ท่านยัง
 อธิบายต่ออีกว่า

"เราต้องทำความเข้าใจให้ต๊ะ ไม่อย่างนั้นเราก็ผิดแล้วผิดเล่าอยู่ตรงนี้ เหมือนเรา
 ไปเจอพระอรียเจ้าทั้งหลายทั้งปวงซึ่งเมื่อก่อนมีมาก เรามบูชาท่านด้วยปัจจัย 4 ข้อใดข้อหนึ่งก็ได้
 เราไม่ได้บูชาคำท่าน ไม่เป็นบุญหรือเป็นเหมือนกัน เป็นบุญทานของเราต่างหาก การที่เรารู้จักคุณ
 ก็ต่างหาก รู้จักคุณคือ เราต้องเอาคุณนั้นไว้ปฏิบัติตามคุณนั้น จึงจะถูกตอง เช่น คุณนั้นไม่ให้เราไป
 ดูหมิ่นเขา เราไปดูหมิ่นเขา อันนี้เราดูหมิ่นพระคุณแล้วไม่ใช่รักษาคุณนั้นไว้รู้ไหม คุณนั้นให้เราละ
กิเลส เราไม่ยอมละนี้เรียกอกตัญญูตเวที่อยู่ตรงนั้นแล้ว เรารู้ไหม เราไม่รู้จักคุณ แล้วก็ทำลาย
 คุณนั้นไปแล้ว ไม่เคารพตามคุณนั้น"

เรื่องคุณนี้รู้ได้ยาก ต้องเรียนรู้จักตั้งแต่กามคุณ หลวงพ่อกำลังถามเรื่องคุณของถาม เช่น
 เงิน ให้ลองตอบกันว่า จะสนองคุณเงินทำอย่างไร เพื่อให้ผู้ฟังตระหนักแก่ใจว่าเพียงคุณของถามยัง
 รู้ไม่ได้ จะเชื่อความรู้ของตนเองไม่ได้ ต้องพยายามเรียนรู้ตามพระพุทธเจ้าเพราะท่านรู้ละเอียด
 ลึกซึ้ง รู้จริง และรู้จบ รู้จักตัวเราเองดีกว่าเรารู้จักด้วย หลวงพ่อเน้นว่าการที่เราไม่รู้จักแยกแยะ
 อะไรให้รู้จริงอย่างลึกซึ้งทำให้เราไม่สามารถแยกแยะอะไรถูก อะไรผิดได้ เช่น เมื่อกกล่าวถึง
 พุทธานุสติกรรมฐาน คนส่วนมากก็คิดว่า หากขึ้นชื่อว่าระลึกถึงคุณพระพุทธรู้ก็ต้องมีแต่ถูก ซึ่งความจริง
 แล้วการระลึกถึงคุณพระพุทธรู้ก็มี ผิดก็มี

'พุทธานุสติกรรมฐาน-การระลึกถึงคุณพระพุทธรู้'

"ระลึกถึงคุณพระพุทธรู้ เจ้า ต้องดับกิเลสของเราได้ในปัจจุบัน เพราะเราระลึกถึงคุณ
 ท่านเพื่ออะไร ท่านมีพระคุณต่อเราอย่างไรบ้าง จึงเราควรระลึกถึงคุณท่าน ถ้าเราไม่รู้เราจะระ
 ลึกถูกได้อย่างไร คนอื่นทำไมเราไม่ระลึก เพราะเขาไม่มีพระคุณต่อเราอย่างไร"

ท่านชวนให้คิดว่าการที่คนเราจะทำอะไร ควรรู้จักสิ่งที่จะทำเป็นอย่างไรดี เช่น รู้ว่าสิ่ง
 นั้นคืออะไร ทำแล้วจะมีคุณอย่างไร ทำถูกอย่างไร ผิดอย่างไร หากไม่ทำจะมีโทษหรือไม่ อย่างไร
 การที่จะระลึกถึงคุณพระพุทธรู้ก็เช่นเดียวกัน ควรรู้ให้จริงว่า เพราะเหตุใดจึงต้องระลึกถึง

คุณท่าน ท่านมีคุณต่อเราอย่างไร ระวังถูกอย่างไร ไม่ใช่ให้เราระวังไปตามๆ เขาโดยไม่รู้อะไร เป็นอะไรหรือระวังด้วยความมกมาย ท่านให้ผู้ฟังลองพิจารณาเพราะเห็นว่าผู้มีปฏิบัติดี ๆ มาก

"เราลองถามทุกคน พระพุทธเจ้ามีพระคุณอย่างไรต่อเราบ้างไหม เพราะคนเรา บางที เช่น พวกโจร ไปบงการหลวงให้พระพุทธเจ้าช่วยให้ปลอดภัย ไม่ใช่เขาจับได้ ไปยกมือไหว้ท่วมหัว อย่างนี้ถูกไหม ระวังถึงพระพุทธเจ้ามาช่วยตัวเองอย่างนี้ คนส่วนมากไปบนพระพุทธ วัด ไทเมืงของชลึงก็ไป ไปหาความสุขมาจากพระพุทธของเขาอยู่ที่นั่น เอาความสุขมาจากพระพุทธอยู่ในโบสถ์ ในปฏิมากร พระพุทธอยู่ในปฏิมากรนั่นที่ไหน ระวังอย่างนั้นถูกไหม

พระพุทธเจ้าไม่มีหน้าที่ทำอย่างนั้นหรอก ถ้ามี เทวทัตก็ดี ใคร ๆ ก็ดี ท่านทำไม่ช่วย ปล่อยให้ไปอเวจีได้ทำไม่ เรามาพิจารณาอย่างนี้ เราไปขอพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งที่ระลึก พุทธัง สรณัง คัจฉามิ เราไปขออย่างไร ไปถึง พระพุทธเจ้าบอก อิตตาหิ อิตโนนาโถ โกพินาโถ บโรลียา ตมแลเป็นที่พึ่งแห่งตน พึ่งคนอื่นไม่ได้ คนอื่นใครเล่าจะมาเป็นที่พึ่งของเราได้ ใครเล่า นะ ต้องตัวเองเป็นที่พึ่งของตัวเองได้

ไปบงการหลวงให้พระพุทธเจ้าช่วยตัวเอง คนหาปลานะ ไปบนให้พระพุทธเจ้าช่วยให้ปลอดภัย ปลอดภัยไม่จมน้ำทะเล คนเราเข้าใจผิดตรงนั้นมาก เข้าใจถูก เข้าใจอย่างไร เข้าใจว่า พระพุทธเจ้ามีคุณตรงบอกให้เรารู้ว่า กิเลสตัวเองเป็นศัตรูต่อตัวเอง กิเลสรัก ชัง หลง เป็นศัตรูต่อใจตัวเอง เหมือนสนิมเกิดจากเหล็กใดก็เป็นศัตรูต่อเหล็กนั้น บางทีกิเลสโกรธทำลายตัวเองก็มี ข่าตัวเองก็มี หลวงพ่อพูดมาอย่างนี้ รู้จากใคร รู้จากพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าไม่มีคุณท่าน หลวงพ่อจะรู้ตามใครได้ไหม

พระพุทธองค์ท่านบอกอะไรเป็นมิตร เป็นศัตรูต่อตัวเอง บอกให้เจริญมรรคเป็นมิตรของใจ ทำลายกิเลสศัตรูของใจ จึงจะปลอดภัยจากพิษจากภัย จากทุกข์จากร้อน ท่านบอกให้เราอยู่ในตัวของเรา เห็นชอบ ดำริชอบ ก็อยู่ในใจของเราถ้าเราทำได้ เห็นชอบละศัตรูคือเห็นผิด เราเรียนตามท่าน สร้างมิตรคือ เห็นชอบ ดำริชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ ในที่นี้บางคนว่าช่างแอร์ ช่างรด เป็นสัมมาอาชีพ เข้าใจผิดนะ ที่ถูกเป็นอย่างไร คือการกินของเราทุกวันนี้ กินด้วยความโลภหรือความละโลภ กินด้วยสติปัญญาหรือไร้สติปัญญา ถ้าเรามีปัญญากิน นั่นละสัมมาอาชีพ อยู่ตรงนั้น"

คุณพระพุทธบอกให้รู้ว่าอะไรเป็นมิตร เป็นศัตรูต่อตัวเอง เช่นความเห็นผิดเป็นชอบ เป็นศัตรูต่อใจ หลวงพ่อท่านก็นำคุณพระพุทธเจ้ามาบอกโดยยกจุดที่คนเข้าใจผิดมาชี้ให้เห็นว่าผิด

อย่างไร และที่ถูกต้องเป็นอย่างไร ดังเช่นในกรณีของ 'สัมมาอาชีวะ' นี้ เป็นต้น

"คนที่เห็นช่างไฟ เป็นอาจารย์ ยิ่งคนที่เห็นเศรษฐี นอนกิน ไม่ต้องไปหาเงินหาทอง กินแต่ดอกเบ๊ย สัมมาอาชีวะได้ไหม ถ้าเขากินด้วยกิเลสเช่นกินเหล้า นั่นสัมมาอาชีวะได้ไหม ทรัพย์พ่อแม่เขามีมาแล้ว เป็นสัมมาอาชีวะได้ไหม ไม่ต้องไปหุดถึงอาชีพที่ต้องรับจ้างนะ

สัมมาอาชีวะอยู่ในขณะที่กิน ไม่ใช่อยู่ข้างนอก ไม่เช่นนั้นเราเป็นอาจารย์ใหญ่โต กินเหล้าก็ไม่มีการปออะไรสิ ไม่ใช่อย่างนั้นนะ อยู่ที่ขณะที่กินนั้นแหละ ถ้าเรากินด้วยกิเลสตัณหาที่ไม่ใช่สัมมาอาชีวะ สัมมาอาชีวะคือชีวิตเป็นอยู่ในขณะที่กิน กินผิดก็มีจลาอาชีวะ กินถูกก็สัมมาอาชีวะ คนดีเนื้อความไปไขว้เขวมากต่อมาก ถ้าเช่นนั้น ในปัจจุบันขณะที่กินอาหารต้องพิจารณาในขณะนั้น ชีวิตของเราที่ผ่องใส เป็นสัมมาอาชีวะในขณะนั้น

ความเพียร ก็เช่นกัน ต้องเพียรละบาป แต่เขาสอนความเพียรไปหาเงินหาทอง มีพระพุทธรูปเจ้าที่ไหน สอนให้เราเอาความเพียรไปหาเงินหาทอง เขาสอนว่า

- ให้มีวิริยะ - เพียรหาเงินหาทอง
- อารักขสัมปทา - เก็บรักษาเงินเอาไว้
- กัลยาณมิตรตา - มิตรดี มิตรดีที่ไหนชวนเราไปหาเงินหาทอง ไม่ใช่อย่างนั้นนะ

เพียรที่ถูกจะต้องเพียรละบาป อารักขสัมปทา คือรักษาบุญนั้นไว้เพื่อไม่ให้บาปเกิดใหม่มาอีก กัลยาณมิตรก็ต้องสอนอย่างนี้ ไม่ใช่สอนไปหาเงินที่ไหน"

ท่านเปรียบเทียบถูก-ผิดให้ฟัง แล้วกล่าวว่า การฟังธรรมะนั้นยาก คนสอนผิดมีมาก หากผู้ฟังไม่รู้ก็หลงผิดไปตามเขา แล้วท่านก็สรุปเป็นการตัดบทว่า

"สรุปมา พระพุทธรูปเจ้าสอนให้เรา รู้ถูก-รู้ผิดของเรา ผิดเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ให้ละเสีย เช่น ภาย วจี มโนทุจริต คือ มิจฉาทิฏฐิ ท่านให้เจริญสัมมาทิฏฐิ ให้เกิดมา เพราะสัมมาทิฏฐิ เป็นเหตุให้พ้นจากทุกข์

มิจฉาทิฏฐิเกิดในใจเรา เราต้องละเอง พระพุทธรูปเจ้าที่ไหนจะมาช่วยละให้เราได้ เหมือนใจขอให้พระพุทธรูปเจ้าช่วย พระพุทธรูปเจ้าอะไรไปช่วยคนอย่างนั้น พระพุทธรูปเจ้าไม่มีสิทธิ์ช่วยคนอย่างนั้น ถ้าช่วยได้ก็เป็นอยู่ติธรรมด้วย ถ้าเช่นนั้น เรามาระลึกละมิจฉาทิฏฐิในใจของเรา ระลึกมาสร้างสัมมาทิฏฐิในใจของเรา จึงเราพ้นจากทุกข์ จึงถูกต้อง ระลึกถึงคุณพระพุทธรูปเจ้าที่ถูกต้องต้องระลึกอย่างนี้ นอกจากนั้นไม่ถูกต้องทั้งหมด ไม่ต้องไปบวงสรวง พระพุทธรูปเจ้าที่ไหนให้เราไปบวงสรวงเช่นนั้น ท่านให้เรามาหาปัญญาเป็นที่พึ่งของใจตนเอง คนเป็นที่พึ่งของตนไม่ใช่พึ่ง

ลำแข้งหากินนะ เรื่องหากินได้หรือไม่ได้ ได้มากหรือได้น้อยนั้นเป็นบุญเก่ามีมาก่อนแล้ว ก็ต้องได้รับผลดี หากเงินได้ไม่ใช่คนนั้นเก่งเองนะ บุญเก่าสนองให้คิดอะไรก็สมปรารถนา คนที่ไม่สมปรารถนา เพราะบาปของตัวเองสร้างมาอย่างนั้นก็ต้องรับผลแบบนั้นไป"

ความเข้าใจผิดของคนเรานั้นมีมาก หลวงพ่อจึงแนะนำผู้ฟังเสมอ ๆ ว่า ให้หากัลยาณมิตร ซึ่งกล้าจับผิด-บอกถูกเราได้ ที่สำคัญคือ ผู้ฟังจะต้องไปคลุกคลีสนิทสนมกับท่าน เพราะการสนิทสนมกันนอกจากจะช่วยให้ท่านกล้าจับผิดเราเพราะรู้ว่าเราอมตัวให้แล้วยังช่วยให้เราก็กวักความผิดของเราได้มาก เพราะยิ่งใกล้ชิดเราก็กยิ่งแสดงผิดของเราออกมามาก ท่านก็สามารถจับผิดและบอกถูกได้มาก

บุญ-กุศลอุทิศให้กัน ได้หรือไม่

มีเรื่องหนึ่งที่เป็นปัญหาซึ่งพุทธศาสนิกชนทั่วไปข้องใจมาก เรื่องนั้นก็คือ บุญ-กุศล อุทิศให้กัน ได้หรือไม่ ที่ทำบุญกวาดน้ำให้แก่ญาติโยมที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งเจ้ากรรมนายเวร จะได้รับหรือไม่ หลวงพ่อท่านปรารภว่า เราส่วนมากไม่รู้จักอะไรเป็นรูปธรรม อะไรเป็นนามธรรม ถึงได้หลงไปทำผิด ๆ ได้ แล้วท่านจึงอธิบายดังนี้คือ

"บุญ หรือ กุศล เป็นนามธรรมเกิดกับใจซึ่งเป็นนามธรรมเหมือนกัน นามธรรมคือตัวรู้ เช่น ความรู้สึก สุข ทุกข์ ความคิด ความจำได้หมายรู้ต่าง ๆ ความรู้ที่เราเรียนมาทางโลกก็รู้ได้ด้วย ความจำที่เป็นนามธรรมนี่ละ เราลองคิดดูง่าย ๆ ถ้าบุญอุทิศให้กันได้ คนที่เรียน ได้ดีออกเตอร์ ได้เป็นศาสตราจารย์อะไรใหญ่โต ก็ไม่ต้องให้ลูกไปเรียนสิ อุทิศความรู้วิชาการพวกนั้น ให้ลูกไปไม่ได้หรือ นามธรรมเหมือนกัน ถ้าอย่างหนึ่งอุทิศให้ได้ อีกอย่างหรืออย่างอื่น ๆ ก็ต้องอุทิศให้ได้ทั้งหมดกัน นี่อุทิศให้กันได้ทีไหน ถ้าได้ไม่ต้องส่งลูกไปเรียนให้เสียเวลา เปลืองเงิน เปลืองทอง เปล่า ๆ ทำไม่กัน

บุญคือการละบาป เช่น เขามายั่วให้เราโกรธ เราละไม่ไปโกรธเขา กลับให้อภัยเขาแทน อันนี้เป็นบุญ เราว่าให้กันได้หรือ ถ้าเขากำลังโกรธ เราอุทิศความละ โกรธให้เขาไม่โกรธได้ไหม ไม่ต้องไปพูดถึงคนที่ตายไปแล้ว แล้วไปกวาดน้ำให้กันหรอก ถ้าได้ในปัจจุบันก็ต้องให้ได้ก่อนสิ เราอุทิศความละ โกรธให้เขาได้ไหม ให้เขามีใจเย็น ให้อภัย แทนไป ทำได้ไหม ไม่ได้ใช้ไหม

พระพุทธเจ้าที่ไหน ไปสอนให้อุทิศบุญ-กุศลให้กันได้แบบนั้น ท่านมีแต่สอนว่า คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ความบริสุทธิ์ ไม่บริสุทธิ์ เป็นของเฉพาะตน ใครทำให้ใครบริสุทธิ์หรือเศร้าหมองไม่ได้

ต้องตัวเองทำอะไรเองจึงจะได้เอง สอนว่าอุทิศให้กันได้ มันก็ขัดกับคำที่ว่ามานะสิ ถ้าอุทิศให้ได้จริง ก็ไม่มีความยุติธรรมที่ไหนแล้ว คนเรากล้าทำชั่วทำบาปสารพัด นึกอยากจะทำอะไรก็ทำ พอตายไปก็ให้ญาติโยมเพื่อนฝูงอุทิศส่วนกุศลไปให้ อย่างนั้นยุติธรรมหรือ

คนเราทุกคนถ้าไม่รู้จักเรียนคิดให้เบ็ดเสร็จตลอดชีวิต เขาแสดงผิดมาต่อหน้าต่อตาไม่รู้จะเอาอะไรไปรู้ เอาไปไม่รู้ไม่ได้ ต้องเอาปัญญา ฉลาดจึงไปรู้ผิดเขาได้ แล้วยังสามารถแนะนำให้เขาเห็นถูกได้ด้วย ถ้าเจ้าตัวเขาตกลงนะ ทำประโยชน์ได้มากต่อมาก"

หลวงพ่อก่อนเคยเล่าว่า ครั้งหนึ่งท่านเคยถามผู้ที่บอกว่า บุญ-กุศลอุทิศให้กันได้ว่า หากบุญกุศลอุทิศให้กันได้บาปก็อาจจะอุทิศให้กันได้ ทำไมจึงไม่มีใครอุทิศบาปให้กันบ้าง ท่านผู้นั้นตอบว่า หากจะอุทิศก็ได้อยู่แต่บาปเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่มีใครต้องการรับ จึงไม่มีการอุทิศบาปให้แก่กัน เมื่อท่านตอบว่า ท่านจะขอรับเองให้อุทิศมาให้ท่านลองดู หากอุทิศได้จริง ๆ ท่านรับเอง ท่านผู้นั้นถึงกับโกรธไม่ยอมพูดด้วยอีกเลย หลวงพ่อก่อนเล่าว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความสงสัยมาก ต้องการรู้อะไรให้จริงใจให้จบ แต่ไปถามใครก็ไม่รู้ใครจะแก้สงสัยได้ พอท่านถามก็มักจะเอาโกรธมาบังหน้า เวลาหาคำตอบให้ไม่ได้ ท่านเห็นว่าความสงสัยทำให้ทุกข์มาก ทุกวันนี้ท่านจึงยอมตัวให้ผู้ฟังทั้งหลายซักถาม ได้แย้งกัน ได้เต็มที่เพื่อแก้ทุกข์ที่เกิดจากความสงสัยให้หมดไป

'เคารพความดีไม่ให้อริคนทำความดี - เกลียดความชั่ว ไม่ให้เกลียดคนทำความชั่ว'

นอกจากจะสอนให้รู้ว่าความดี-ความชั่ว ใครทำให้ใครไม่ได้แล้ว ท่านก็ยังสอนไม่ให้ผู้ฟังยึดมั่นถือมั่น ในตัวบุคคล ให้ทุกคนคิดพึ่งความดีของตน ๆ ท่านมีวิธีคิดเพื่อไม่ให้ติดยึดกับคนด้วย คำสอนที่ว่า ให้เคารพความดีไม่ให้อริคนทำความดี เกลียดความชั่วแต่ไม่ให้เกลียดคนทำความชั่ว เคารพคือการทำตาม การปฏิบัติดีละความชั่วของตนควรทำสม่ำเสมอ รักษาความดีเคารพความดีของตนเหมือนเกลือกรักษาความเค็ม ท่านสอนให้เคารพความดีเกลียดความชั่ว เพื่อที่เราจะได้กระทำแต่ความดี ไม่ให้อริคนทำความดี เพราะ"คน" นั้นไม่เที่ยง หากเรารักคน เมื่อเขาเปลี่ยนไป เราก็จะเกลียดเขา หากเรารักหรือเคารพความดี ไม่ยึดติดกับคน เราจึงจะทำความดีได้เสมอต้นเสมอปลายไม่เลือกบุคคลและสถานที่ เมื่อเราทำความดี รักษาความดีของตนไว้ คนข้างเคียงก็จะพลอยมีความสุขและได้รับประโยชน์ด้วย เช่น หากเราละความโกรธต่อลูกน้องที่ทำผิดคำสั่งได้ หันมาให้คำแนะนำเขาโดยเมตตา ลูกน้องก็จะไม่ต้องร้อนจากความเกรี้ยวกราดของเรา เราก็จะได้รับการยกย่องนับถือจากลูกน้อง ต่อไปเขาก็จะทำงานให้เราอย่างเต็มที่

และเต็มใจ นาน ๆ ไปลูกน้องก็อาจจะอยากทำบ้าง เราก็แนะนำเขาให้ทำไปด้วยกัน ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย

การแผ่เมตตาแท้ - เทียมเป็นอย่างไร

คนเราส่วนมากไม่คิดว่า การแผ่เมตตาที่มีของแท้ ของเทียมด้วย มักคิดว่าการแผ่เมตตา มีแต่ถูกอย่างเดียวซึ่งก็คือ การท่องบทสวดแผ่เมตตาจิตที่ว่า "สัพเพสัตตา อเวรา โทณฺตุ...." หลวงพ่อบุญธรรมถามว่า "เรารู้จักเมตตาแท้หรือเปล่า รู้หรือไม่ว่าเมตตาไว้เพื่ออะไร" หลายคนเข้าใจว่าเมตตาคือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข การเจริญเมตตาทำได้โดยการ สวดบทแผ่เมตตาจิตและนึกไปถึงสัตว์ทั้งปวง เจ้ากรรมนายเวร ญาติพี่น้อง พ่อแม่ ขอให้ทุกคนมีความสุข แต่เมตตาในความหมายที่หลวงพ่อแสดงขึ้นนั้นต่างกัน คือ เมตตาคือการให้อภัย เขาเมื่อเขามาทำไม่ดีกับเรา เมตตาไว้สำหรับละโทษะเท่านั้น เมื่อเราให้อภัย ไม่เอาโทษ เขา เขาย่อมมีความสุข เช่นนี้จึงเรียกว่าเมตตาแท้ การไปท่องบ่น สวดว่านั้นไม่ได้เกิดประโยชน์อะไรเลย สวดแล้ว พอเลิกแล้วเขาทำให้โทษะก็ยัง โทษะอยู่ แล้วคนรอบข้างจะมีความสุขได้อย่างไร

การเจริญเมตตาแท้ เราจะต้องพิจารณาให้เห็นทั่วไปว่า สัตว์ทั้ง โลกไม่ว่าตัวใดหนึ่ง ไม่ว่าใครเป็นใคร มีไหมที่ไม่ต้องการสุข ต้องการดี ต้องการถูก สุนัขกัดกัน มันก็ต้องการสุข มันคิดว่าเอาชนะตัวอื่นได้ มันจะได้เป็นเจ้านั้น จะได้มีความสุข โจรก็เหมือนกัน ไปปล้น - จี้เขาคิดว่าจี้ได้ มันก็ปฏิเสธว่า ไม่ได้ปล้น ไม่ได้จี้ เพราะโจรก็ต้องการถูกเหมือนกันแต่ที่ไปทำผิดได้ เพราะความไม่รู้ หลงเข้าใจผิดว่าทำเช่นนั้นแล้วจะได้สุข ได้ดี ได้ถูกแท้จริง กลับมาคิดพิจารณาถึงตัวเองด้วยว่ามีบ้างไหมที่เราต้องการทุกข์ ต้องการผิด ต้องการชั่ว ไม่มีเลย เรามีแต่ต้องการสุข ต้องการถูก ต้องการดี แล้วทำไมหลายครั้งเราจึงทำผิด ทำชั่ว หาทุกข์ใส่ตัว ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเราโง่ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ใช้ไหม ถ้าเช่นนั้นคนอื่นก็เหมือนกัน ในโลกนี้ไม่ว่าสัตว์หรือคน ใคร ๆ ก็ต้องการสุข ต้องการดี ต้องการถูกด้วยกันทั้งนั้น ที่ทำผิดไปเพราะความไม่รู้ ความหลงเข้าใจผิด เห็นผิดเป็นชอบ เพราะฉะนั้นจึงควรให้อภัยในความผิดของเขาเพราะเขาไม่รู้ดีพอ เราเป็นผู้ที่รู้ดีกว่าสมควรแนะนำเขาด้วยดี หากแนะนำไม่ได้อย่างน้อยก็ควรให้อภัยเขา หากเราไม่โกรธตอบ เราก็ไม่ใช่รู้ดีแล้ว เราก็โง่ ก็ไปไปด้วยกันกับเขาเพราะ โกรธเป็นทุกข์ เรานอกว่าเราต้องการสุข แต่เรากลับไปโกรธหาทุกข์ใส่ตัว เราก็โง่ ก็ไปอยู่ตรงนั้นเอง

หากเราเจริญเมตตาอยู่ในใจของเรา มีเมตตาประจำใจของเรา คนรอบข้างก็ได้
ความสงบสุข เยือกเย็นไปด้วยกัน ไม่มีโทษะ ชุ้นเคือง ทะเลาะเบาะแว้งกัน สังคมก็สวยเรียบร้อย
ร่วมเย็นเป็นสุข ไปด้วยกันทั้งหมด เช่นนี้จึงจะเรียกว่าเมตตาแท้ได้

"ทำเอาเอง"

คนเราส่วนมากเมื่อเกิดทุกข์ใจ เสียใจ ถูกขัดใจ ก็มักโทษผู้อื่นหรือสังคมสิ่งแวดล้อม
นอกตัว คิดว่าผู้อื่นมาทำทุกข์ให้ตัวเอง เช่น เขามาหลอกให้หลงเชื่อ เขามายั่วให้เราโกรธ
เขามาตำหนิให้เราเสียใจ ในทำนองเดียวกันเมื่อมีความสุข ก็มักคิดว่าคนอื่นหรือสิ่งภายนอกมา
ทำให้ตนเองสุข เช่น คนรักมักเชื่อว่าอีกฝ่ายทำให้ตนมีความสุขหรือค้าสรรเสริญทำให้ตนมีความสุข
เป็นต้น ความคิดข้างต้นนั้นเป็นความเห็นที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่พระนุทธเจ้าทรงตรัสสอนสัตว์โลก
ว่า "สุกฺขิ อสุกฺขิ ปัจจัตตัง ฌาณินฺนุ อัญญัง วิโสทฺเธ" ความบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตน
ใครทำให้ใครบริสุทธิ์หรือเศร้าหมองไม่ได้ ต้องตัวเองทำเอาเองเท่านั้น ถ้าเราทำทุกข์ เราก็ได้
รับทุกข์เอง สุขก็เช่นกัน ทำเองก็ได้เอง

ท่านเคยถามว่า "คนอื่นทำให้เราเจ็บได้ไหม เช่น เขามาตีเรา เขาทำให้เราเจ็บได้
ไหม " ผู้ที่ไม่เคยฟังมาก่อนแล้วแต่ตอบว่า "ได้" ทั้งสิ้น จนท่านอธิบายต่อโดยการถามว่า "ถ้า
แขนเราเป็นอัมพาต เขามาตีเรา เราจะเจ็บได้ไหม" ผู้ฟังตอบว่า "ไม่ได้" ท่านจึงสรุปว่า "
ถ้าเช่นนั้น เราเจ็บเพราะเรามีตัวเจ็บเอง หรือ เจ็บเกิดจากเขาตี" หลายคนแย้งว่า "ถ้าเขา
ไม่ตี เราก็ไม่เจ็บ" ท่านบอกกว่า "เขาตีเป็นเพียงปัจจัยหนึ่ง แต่ตัวการที่ทำให้เจ็บนั้นอยู่ที่เรา
ต่างหาก ไม่ใช่เขาเอามาใส่ให้เราได้ที่ไหน เรามีตัวเจ็บมาเอง ถ้าไม่มีตัวเจ็บ เช่น ตีอะ
เก้าอี้ หรือเป็นอัมพาต เขาตีอย่างไรก็เจ็บไม่ได้ ถ้าเช่นนั้นต้องโทษตัวเองที่มีตัวเจ็บมาด้วยจึง
จะถูก"

อีกคำถามที่ท่านมักถามก็คือ "เขาทำให้เราโกรธหรือรักได้ไหม" ผู้ฟังมักตอบว่า "ได้
เพราะถ้าเขามากล่าวหาเรา หรือมาพูดจาหยามคายกับเรา เราก็โกรธ ถ้าเขามาตีกับเรา
เอาใจเราสารพัด เราก็อาจจะรักเขาได้เช่นกัน" ท่านจึงกล่าวว่า "ใครทำให้ใครเศร้าหมอง
ไม่ได้ เช่น โกรธ เหมือนนางมาคันธยาจ้างคนไปดำพระนุทธเจ้า 7 วัน 7 คืน ถ้าเขาทำให้โกรธ
ได้ พระนุทธเจ้าก็ล้มตายไปแล้ว ไม่ได้เป็นพระนุทธเจ้าถึงทุกวันนี้ เราเคยมีไหม คนที่เราไม่รัก
เขามาทำอย่างไร ๆ กับเรา เราจะรักเขาได้ไหม เขามาทำให้เรารักได้ไหม ถ้าใจเราไม่

ยอมรักเอง”

หลวงพ่อกำลังยืนยันอย่างหนักแน่นว่า ทั้งสองทั้งทุกข์ ไม่มีใครทำให้ใครได้ ต้องตัวเองทำเอาเองเท่านั้นจึงจะได้ สิ่งภายนอกเป็นเพียงปัจจัยเท่านั้น เช่น เสียงเขาคำมาเหมือนกัน อีกคนอาจจะโกรธอีกคนและได้ก็ให้อภัยเขาไป แล้วแต่เหตุภายในใจของแต่ละคน ว่าเป็นเหตุโกรธหรือเหตุละโกรธ ทำนองเดียวกัน ที่ท่านแสดงธรรม ให้คำชี้แนะสาธุศรัทธาอยู่ทุกวันนี้ท่านก็ทำประโยชน์ของท่านเอาเอง ไม่ได้คิดบุญคุณอะไรกับใคร ท่านละความชั่วคือ ความชู้เกี้ยว ความตระหนี่ชู้เห็นยวธรรมะที่มีในใจของท่านเอง ส่วนผู้ฟังก็ต้องทำเอาเองเช่นกัน คือพยายามละความเข้าผิดใจเห็นผิดในใจตนเองตามคำชี้แนะของท่าน ต่างคนต่างทำประโยชน์ของตนเองร่วมกัน เป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน คือผู้แสดงจะได้เป็นธรรมทานหากผู้ฟังนำไปปฏิบัติได้ผลดี เพราะการแสดงธรรมแสดง เพื่อให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติแล้วพ้นจากทุกข์จากร้อนแค้นกับปัญหาของตัวเองได้ หากแสดงแล้วผู้ฟังรับไม่ได้ก็ไม่เกิดประโยชน์เหมือนพูดเพื่อเจ้อคนเดียวในป่า ไร้สาระไร้ประโยชน์บ้าน้ำลายเปลา ๆ ทางด้านผู้ฟัง มาฟังธรรมเพื่อให้พ้นจากทุกข์จากร้อนหากฟังไม่เข้าใจ ก็นำไปแก้ทุกข์ร้อนในใจไม่ได้ผู้ฟังก็เสียเวลาเสียประโยชน์เปล่า ๆ เช่นกัน ดังนั้น ในระหว่างแสดงธรรมท่านจึงต้องการให้มีการสนทนาถาม - ตอบ เพื่อให้ได้ทำประโยชน์เต็มที่ด้วยกันทั้งสองฝ่าย

ด้วยความเห็นที่ว่า ต่างคนต่างทำประโยชน์ของตนเอง ศาสนาพุทธจึงไม่มีการบังคับการอ้อนวอน ผู้แสดงธรรมมีหน้าที่เพียงชี้แนะเท่าที่ตนทำได้ ส่วนผู้ฟังจะเชื่อ จะนำไปปฏิบัติหรือไม่ เป็นเรื่องที่คุณต้องทำเอาเองเช่นกัน หากผู้แสดงธรรมมาอ้างบุญคุณว่าช่วยผู้ฟังอย่างนั้นอย่างนี้ รู้ไว้ได้ว่าไม่ใช่ศาสนาพุทธ เพียงแต่เอาศาสนาพุทธบังหน้าหากิน หลวงพ่อกำลังกล่าวว่ “หลวงพ่อก็คือ ใครก๊ี้ เออชื่อนี้ เออฉันนี้ โทษหัวนี้ ไปหากินอย่างนั้น ก็ไม่ใช่ศาสนาพุทธแล้ว คนโง่ ๆ มักเห็นว่ามีผ้าเหลืองแล้ว โทษหัวแล้ว มีใบสกุณีแล้วก็ใช้ได้”

ในเรื่องนี้ท่านถามว่า “เราว่าใครหลอกใครได้รีเปลา เช่น เขามาหลอกยืมเงินเราไป แล้วเขาไม่คืน เราว่าเขาหลอก เขาโกงเราได้ไหม” ผู้ฟังส่วนมากจะนิ่งไม่ตอบ เพราะเมื่อท่านถามคำถามทำนองนี้ ผู้ฟังจับแนวได้ว่าต้องไม่ธรรมดา ควรจะตอบว่า “ไม่ได้” แต่ไม่รู้จริงว่าจะเอาหลักฐานอะไรมายืนยันคำตอบให้หนักแน่นได้หากถูกท่านแทรกคำถามมาจึงนิ่งอยู่ มีเพียงผู้ที่มาใหม่ก็ตอบว่า “หลอกได้ถ้าเขาทำแบบเนียน น่าไว้ใจจริง ๆ” ท่านตอบว่า “ส่วนมากคนเราชอบโทษคนอื่น โทษว่าเขามาหลอกเอาเงินเราไป ไม่เคยโทษกิเลสโง่ของตนเองเลยที่ไม่ไว้ใจเขาเงินอยู่ในกระเป๋าเราแท้ ๆ ถ้าไม่ใช่เพราะเราโง่เอง เงินจะออกจากกระเป๋า

เราไปอยู่ที่เขาง่าย ๆ ได้หรือ เขาผิดที่พูดไม่จริง ก็จริงอยู่ แต่เราเองก็ผิดที่ไปเชื่อเขา เขา
ทำผิดทำชั่ว เขาทำเองก็ต้องได้รับผลชั่วเอง ถ้าเราฉลาดไม่ถูกกิเลสโง่ของตัวเองหลอกเอา
 เราก็ได้รับผลดีคือไม่ต้องเสียเงินเอง กิเลสผู้อื่นหลอกใจเราไม่ได้ มีแต่กิเลสในใจตัวเองเท่า
 นั้นที่หลอก คตโง่ใจตัวเองได้เหมือนสนิมเกิดจากเหล็ก โทษก็กัดกินเหล็กนั้นให้จบหายไป ไปทำ
ลายเหล็กอื่นไม่ได้เด็ดขาด

ในการปฏิบัติธรรมที่สำนักธรรมปฏิบัติแห่งนี้ สิ่งหนึ่งที่ทุกคนควรเรียนรู้ก่อนก็คือ การเลิก
 แบ่งโทษผู้อื่น จากเหตุผลข้างต้นที่ว่า ใครทำให้ใครสุขหรือทุกข์ไม่ได้ ต้องตนเองทำเอาเองจึงจะ
 ได้ เพราะฉะนั้นการแบ่งโทษผู้อื่นไร้สาระไร้ประโยชน์ ให้กลับมาแบ่งโทษกิเลสตัวเอง เพื่อจะ
 ได้ละกิเลสตัวเอง และพัฒนาให้ดีขึ้นได้ การไปแบ่งโทษเขา ก็ละกิเลสแทนเขาไม่ได้ เพราะฉะนั้น
 จึงไม่ควรทำ

เนื้อหาของการอบรมของสำนักธรรมปฏิบัตินี้มีรายละเอียดมากมายกว่าที่ผู้วิจัยนำมา
 ล่าว นี้เป็นเพียงตัวอย่างเท่าที่ผู้วิจัยพอจะทำความเข้าใจได้ ซึ่งตามความเป็นจริงธรรมะที่หลวง
 พ่อชี้แนะมีความลุ่มลึกของอรรถรสมาก ดังที่ฟังจากสาธุศิษย์เก่า ๆ ซึ่งฟังท่านมาร่วม 6 ปี ก็ยัง
 เข้าใจได้ไม่ถึงเท่าที่พระพุทธองค์ทรงต้องการให้สัตว์โลกเข้าใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอออกตัวไว้ในที่
 นี้ว่าที่นำมาเขียนนี้เป็นการทำมาเข้าใจของผู้วิจัยเอง หากผู้อ่านต้องการศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้ง
 จะต้องศึกษาโดยวิธีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ทำการอบรมจึงจะแจ่มแจ้งในอรรถรสของพระธรรมได้
 ดังจะกล่าวถึงวิธีการอบรมของสำนักธรรมปฏิบัติแห่งนี้ ในบทต่อไป

ศูนย์วิทยพัทธยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย